

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան.....	2
Ի՞նչ է Ձեսափի մրցույթը.....	3
Ձեսափի մրցույթը աշխարհում.....	4
○ Մրցույթի պատմությունը.....	4
○ Մրցույթը տարբեր երկրներում.....	5
○ Ձեսափի ընկերները.....	8
Ձեսափի մրցույթը Հայաստանում.....	9
○ Մրցույթի պատմությունը Հայաստանում.....	9
○ Մրցույթի դատավորները	11
○ Մրցույթի կազմակերպիչները.....	12
○ Մրցույթի հովանավորները.....	15
○ Մրցույթի անցկացման կարգն ու կանոնները.....	19
Ձեսափի մրցույթի պաշտոնական վեբ կայքը.....	28
Հայաստանի Ձեսափի ակումբը	31
○ Ակումբի ստեղծումը.....	31
○ Ակումբի կանոնակարգը.....	31
○ Ակումբի խորհուրդը.....	35
○ Ակումբի գործունեության ուղղությունները.....	36
Կոնտակտներ.....	38
Վերջաբան.....	39

ՆԱԽԱԲԱՆ

Անկասկած է այն փաստը, որ աշխարհում այսօր արժանի մրցակից լինելու համար պետությունները չեն խնայում իրենց միջոցներն ու ջանքերը ամենատարբեր չափորոշիչների ու նորանոր փոփոխությունների հասնելու համար: Այս համընդհանուր մրցապայքարի համատեքստում Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան արդեն վեց տարի է, որ իր գործընկերների ու աջակիցների հետ միասին փորձում է Հայաստանին ևս հաղորդակից դարձնել միջազգային իրավունքի ասպարեզում տեղի ունեցող իրադարձություններին՝ կազմակերպելով «Ֆիլիպ Ջեսսփի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթը: Վերջինս աշխարհում ամենալայն ճանաչունը և հեղինակությունը վայելող իրավաբանական մրցույթն է, և, հիրավի, մրցույթին մասնակցելը բավականին խոսուն ապացույց է տվյալ երկրի իրավաբանական կրթության որակի և զարգացման աստիճանի օգտին: Ահա երբ Ջեսսփի մրցույթը Հայաստանում ևս գրեթե արմատավորվել է, կազմակերպիչները ևս մի քայլ կատարեցին մրցույթի կայացման ճանապարհին՝ հիմնելով Հայաստանի Ջեսսփի ակումբը: Ակումբը համախմբում է Ջեսսփի մրցույթի բարեկամներին ու համախոհներին, որոնք տարիներ շարունակ մասնակցել են մրցույթին կամ իրենց նպաստն են բերել մրցույթի կազմակերպման ու անցկացման պատասխանատու գործին: Ջեսսփի ակումբն իր գործունեությամբ բավական աջակցություն է ցուցաբերելու Հայաստանում միջազգային իրավունքի կայացման, Ջեսսփի մրցույթի միջազգային մրցափուլերում հայաստանյան թիմերի արդյունքների բարելավման ուղղությամբ:

Այս գրքույկ-ուղեցույցի տպագրումը հանդիսանում է ակումբի գործունեության առաջին քայլերից և կազմակերպության նվիրվածության ու վճռականության երաշխիքը՝ Ջեսսփի մրցույթի ավանդույթների ձևավորման ճանապարհին: Այն ծանոթացնում է ընթերցողին մրցույթի պատմության, աշխարհի տարբեր երկրներում մրցույթի կազմակերպիչների հետ, ինչպես նաև Հայաստանում մրցույթի կազմակերպման աջակից, մասնակիցներին և մրցույթի բարեկամներին համախմբող մի նոր օղակի՝ Հայաստանի Ջեսսփի ակումբի հետ: Հուսով ենք, որ այս գրքույկը բովանդակային և տեղեկատվական առումով օգտակար և հետաքրքիր կլինի ընթերցողի համար:

ԻՆՉ Է ՋԵՍԱՓԻ ՄՐՑՈՒՅԹԸ

Միջազգային իրավունքին նվիրված Ջեսսափի անվան մրցույթն ամբողջ աշխարհում անց է կացվում դատախազի տեսքով: Մրցույթին մասնակցում են 2-5 իրավաբան ուսանողներից բաղկացած թիմեր, որոնք, ստանալով կազմակերպիչների կողմից մրցույթի թեման և անհրաժեշտ փաստաթղթերը, հետազոտում և կազմում են հայցադիմումներ, որոնց շուրջ բանավոր մրցափուլում ծավալվում է թիմերի բանավեճը: Հայցադիմումները գրվում են հիպոթետիկ գործի շուրջ՝ միջազգային իրավունքի բնագավառից: Մրցույթին մասնակից բոլոր երկրների համապատասխան գրասենյակները ամեն տարի ստանում են մրցույթի գլխավոր կազմակերպիչ Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիայի կողմից մշակված երևակայական դատական գործը: Մասնակից երկրներում նախօրոք անցկացվում են ազգային կամ տարածաշրջանային մրցափուլեր, որոշելու համար այն բուհը, որը կներկայացնի տվյալ երկիրը միջազգային մրցափուլում: Ազգային ու տարածաշրջանային մրցափուլերն անց են կացվում ամեն տարվա դեկտեմբերից փետրվար ընկած ժամանակահատվածում: Մրցույթի և ազգային, և միջազգային մրցափուլերում թիմերը, ներկայացնելով այս կամ այն մտացածին երկիրը, հանդես են գալիս ժյուրիի առջև՝ միջազգային դատարանի օրինակով, որը գնահատում է թիմերին: Ազգային մրցափուլերում ընտրության հիմքում հաղթանակներն ու պարտությունները գրառելն է, որոնք պայմանավորված են գրավոր և բանավոր փուլերում թիմի վաստակած միավորներով: Գրավոր մրցափուլում թիմի միավորը որոշվում է նրա ներկայացրած հայցադիմումի ստացած գնահատականով, և այն կազմում է թիմի ընդհանուր միավորի 1/3-ը: Մնացած միավորները թիմը ստանում է բանավոր մրցափուլերում: Բանավոր մրցափուլերում թիմերի ստացած միավորները գումարվում են գրավորի միավորներից և կազմում թիմի ընդհանուր միավորը:

Միջազգային փուլը, որն ավանդաբար անց է կացվում Վաշինգթոնում, ընդգրկում է տարբեր մրցափուլեր: Նախնական մրցափուլերի ընթացքում յուրաքանչյուր թիմ մրցում է չորս անգամ, երկու անգամ՝ որպես հայցվոր և երկու անգամ՝ պատասխանող: Դրանց արդյունքում 16 լավագույն թիմերը տեղափոխվում են մրցույթի ընտրական մրցափուլեր: Դրանցում հաղթող ութ թիմերը մրցում են քառորդ եզրափակիչում, որից չորս թիմեր անցնում են կիսաեզրափակիչ: Ի վերջո, երկու թիմերը հանդիպում են եզրափակիչ՝ Ջեսսափի աշխարհի գավաթի խաղարկության փուլում:

Մրցույթն ունի մի քանի մրցանակներ, այդ թվում՝ լավագույն թիմ, լավագույն հայցադիմում, լավագույն բանախոս, որոնք տրվում են և ազգային, և միջազգային փուլերում, և մի շարք մրցանակներ, որոնք տրվում են միայն միջազգային մրցափուլերի արդյունքում:

Ջեսսափի մրցույթն այսօր կարևոր իրադարձություն է միջազգային իրավաբանական ասպարեզում և երիտասարդ իրավաբաններին թույլ է տալիս

մասնագիտական զարգացում ապրել, ձևավորել մրցակցության ու ընկերության ոգին, ինչպես նաև թույլ է տալիս վերջիններիս հաղորդակից լինել այլ երկրների փորձին ու համակարգերին:

ՁԵՍԱՓԻ ՄՐՑՈՒՅԹԸ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

Մրցույթի պատմությունը

Ձեսափի մրցույթն առաջին անգամ կայացել է Չարվարդի համալսարանում՝ 1960թ.-ի մայիսի 3-ին, երբ մի խումբ ուսանողներ տարբեր մրցութային միջոցառումների միջոցով նպատակադրվել էին զարգացնել կրթությունը միջազգային իրավունքի բնագավառում: Ձեսափի առաջին մրցաշրջանը կոչվում էր «Միջազգային իրավունքի դատախազ» և կազմված էր բացառապես Չարվարդի ուսանողներից: Բանավիճում էին երկու ամերիկացի ուսանողներ՝ Թոմաս Ֆարերը և Ուիլիամ Ջաբելը, և երկու օտարազգի իրավաբան ուսանողներ՝ Բերնարդ Քլարքը՝ Նոր Ջեյկոնիայից և Այվեն Յեդը՝ Կանադայից: Ձեսափի առաջին թեման կոչվում էր «Կուբայի ագրարային ռեֆորմի մասին գործ», որը գրվել էր այն ժամանակ Չարվարդի համալսարանի պրոֆեսորի օգնական, այնուհետև՝ Միջազգային արդարադատության դատարանի նախագահ Ստեֆան Շվեբելի կողմից:

1961թ.-ին Կոլումբիայի համալսարանում կայացավ առաջին միջհամալսարանական մրցաշրջանը: Ավելի ուշ մրցույթը վերանվանվեց ի պատիվ Միջազգային արդարադատության դատարանի դատավոր Ֆիլիպ Ջեսսիի և հաջորդ երեք տարիների ընթացքում, ընդլայնվելով, ընդգրկեց տասնյակ ամերիկյան իրավաբանական դպրոցներ: 1962-ին Ձեսափի կազմակերպիչները հիմնեցին Միջազգային իրավունքի ուսանողական ընկերությունների ասոցիացիան (Association of Student International Law Societies, ASILS), որը կազմված էր միջազգային իրավաբանական միություններից և համալսարանների ներկայացուցիչներից: Ձեսափի մրցույթն արդեն համակարգվում էր ASILS-ի պատասխանատու ուսանողների կողմից: Հիմնադիր փաստաթղթերի համաձայն՝ այս կառույցի անդամ ուսանողները հանդգնում էին, որ միջազգային իրավունքի սկզբունքները պետք է բազմակողմանի ուսումնասիրված և յուրացված լինեն, և նրանք աշխատում էին կրթել իրենց և իրենց ընկերներին՝ միջազգային իրավունքի, միջազգային կազմակերպությունների ու ինստիտուտների սկզբունքների, իրավական համակարգերի համեմատության վերաբերյալ: ASILS-ը և Ձեսափի մրցույթը հովանավորվում էին Միջազգային իրավունքի ամերիկյան ընկերության (American Society of International Law, ASIL) կողմից, և տարիներ շարունակ Ձեսափի կառավարիչը գտնվում էր ASIL-ի գործադիր գրասենյակում՝ Վաշինգտոնում: 1970թ.-ին Յենի Լյուս հիմնադրամը դրամաշնորհ տրամադրեց ASIL-ին՝ որպես մրցույթի կազմակերպման միջոց: Տասնյոթ տարի Ձեսափի կառավարիչը հանդիսանում էր ASIL-ի աշխատա-

կիցը, զբաղվում էր բացառապես մրցույթի կազմակերպմամբ և կոչվում էր Ջեսսփի ընկեր: 1987-ին ASILS-ը վերակառուցվեց Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիայի (International Law Students Association, ILSA), երբ մրցույթի շրջանակները բավականին լայն էին: Ջեսսփի մրցույթի գոյությանը մեծապես նպաստեցին Ջեսսփի ընկերները (Friends of the Jessup, FOJ), որի կանավորները անսահման ջանքեր և ժամանակ են ներդնում մրցույթի կազմակերպմանը: 1994թ.-ին կազմակերպությունը պաշտոնապես հաստատվեց որպես ոչ առևտրային, բարեգործական կազմակերպություն՝ ինքնուրույն իրավաբանական մարմին: 2003-ին ILSA-ի գրասենյակը Վաշինգթոնից տեղափոխվեց Չիկագո:

ILSA-ի առաքելությունն է միջազգային իրավունքի ուսումնասիրմանն ու յուրացմանը նպաստելը: Այն նպատակ ունի խրախուսել իրավաբան ուսանողների ու շահագրգիռ անձանց համագործակցությունը, մեծացնել տարբեր երկրների մշակույթների ու իրավական համակարգերի ուսումնասիրման հնարավորությունները և այլն: Այս երկակի առաքելության՝ կրթություն և համագործակցություն, հաջողությունը կենսական է աշխարհի խաղաղության ու շուկայական տնտեսության ապագայում: ILSA-ն իր տարբեր ծրագրերի միջոցով աշխատում է այս նպատակների ուղղությամբ, և Ջեսսփի մրցույթը, իհարկե, նրա ամենամեծ ծրագրերից է: Տարեցտարի մրցույթը ավելի ու ավելի շատ ուսանողների է գրավում աշխարհի շատ երկրներից: Տարբեր պետությունների կառավարությունների կողմից ավելի ու ավելի մեծ պահանջարկ են ստանում մրցույթին ներկայացված աշխատանքները: Ամեն մի նոր մասնակցի հետ մրցույթը կայանում է և ավելի արդյունավետ պայմաններ ստեղծում միջազգային իրավունքի ոլորտում կրթության և, ինչու չէ, այդ ինստիտուտի կայացման գործում:

Մրցույթը տարբեր երկրներում

Ջեսսփի մրցույթի մասնակիցների կարելի է հանդիպել այսօր աշխարհի բոլոր ծայրերում՝ Ջնդկաստանից մինչև Ավստրալիա, Չինաստանից մինչև Կոնգո: Մրցույթի պատմությունն արդեն գրանցել է աշխարհի մոտ 120 երկրների մասնակցություն: Նախկին Ջեսսփի մասնակիցներն ու դատավորները այժմ կազմում են տարբեր նախարարությունների, պետական ու միջազգային կազմակերպությունների աշխատակիցների գերակշիռ մասը: Ջեսսփականների կարելի է հանդիպել աշխարհի լավագույն իրավաբանական ընկերություններում ու կորպորացիաներում, կրթական համակարգում և խորհրդարաններում: Եվ տարեցտարի մրցույթն ընլայնում է իր շրջանակները: Կարծում ենք՝ ընթերցողին հետաքրքիր կլինի ծանոթանալ աշխարհի մի քանի երկրներում մրցույթի կազմակերպիչների ու համախոհների հետ:

Աշխարհում Ջեսսփի կազմակերպիչները հիմնականում համալսարաններն ու իրավաբանական դպրոցներն են կամ մեծ իրավաբանական ընկե-

րությունները, որոնք pro bono կազմակերպում են «Ֆիլիպ Ջեսսօպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթը:

Օրինակ Կանադան ունի մրցույթին մասնակցելու շուրջ երեսունհինգ տարվա պատմություն: 1960-ից մինչև 1972թ.-ը երկիրը ինքնուրույն չի մասնակցել մրցույթին, բայց կանադացի ուսանողները ամերիկյան թիմերի կազմում եղել են մրցույթի մասնակիցներ: Սկսած 1973թ.-ից՝ Կանադան սկսեց անցկացնել ազգային ընտրական մրցույթ՝ որոշելու համար այն իրավաբանական դպրոցները, որոնք կներկայացնեին երկիրը միջազգային մրցույթում:

Ուկրաինայում Ջեսսօպի մրցույթը կազմակերպվում է 1996թ.-ից: Արդեն 4 տարի է, որ «Մագիստրոս և ընկերներ» իրավաբանական ընկերությունը հանդիսանում է Ուկրաինայում Ջեսսօպի մրցույթի հիմնական կազմակերպիչն ու հովանավորը: Ընկերությունը 2005 թ.-ին մեծ շուքով նշեց իր 8-րդ տարեդարձը: Հիմնադրման օրից այն դինամիկ կերպով զարգանում է և ներկայումս կարող է ներկայացնել խոշորագույն տեղական և միջազգային կազմակերպությունների շահերը, գրասենյակի իրավաբանները աշխատում են երկրի առաջատար ընկերությունների հետ: «Մագիստրոս և ընկերներ» իրավաբանական ընկերությունը մեծ հեղինակություն է վայելում արբիտրաժային և դատական պրակտիկայի ասպարեզում: Նրանք ներկայացնում են հաճախորդների շահերը ընդհանուր և հատուկ արբիտրաժային դատավարություններում՝ Ուկրաինայում, Եվրոպայում և ԱՊՀ երկրներում, ինչպես նաև օգտագործում են վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակներ: «Մագիստրոս և ընկերներ»-ի աշխատակազմի կորիզը կազմում են նոր սերնդի իրավաբանները: Ընկերությունը գտնում է, որ Ջեսսօպի մրցույթը նպաստում է Ուկրաինայի երիտասարդության իրավագիտակցության ու կրթության որակի բարձրացմանը: Արդեն 2 տարի է, որ մրցույթն անց է կացվում Ուկրաինայի Գերագույն տնտեսական դատարանի նախագահի հովանավորությամբ՝ Գերագույն տնտեսական դատարանի նիստերի դահլիճում: Մրցույթի դատավորների կազմում ամեն տարի ընդգրկվում են համաշխարհային ճանաչում ունեցող ընկերությունների առաջատար իրավաբաններ՝ Ուկրաինայից և արտերկրից: Ի դեպ՝ մրցույթը անց է կացվում անգլերենով, ինչը, «Մագիստրոս և ընկերներ» իրավաբանական ընկերության կարծիքով, նպաստում է ուսանողների աշխարհայացքի ընդլայնմանն ու մասնագիտական բնագավառում անգլերեն լեզվի զարգացմանը:

Մեքսիկայում Ջեսսօպի մրցույթը կազմակերպում է Միջազգային և համեմատական իրավունքի փորձագետների խորհուրդը՝ COLADIC: Այն բազմազգ, ոչ կառավարական, ակադեմիական մարմին է, որը հիմնադրվել է լատինաամերիկյան ինը երկրների կողմից 1994թ.-ին՝ Մեխիկոյում: Խորհուրդը կազմված է ուսանողներից, որոնց միավորում է ընդհանուր հետաքրքրությունը միջազգային և համեմատական իրավունքի ոլորտներում: Կազմակերպության առաքելությունն է աջակցել ուսանողների միջազգային համայնքի կրթությանը, առաջադեմ ուսանողներին և այն բուլորին, որոնք

կիսում են կազմակերպության հետաքրքրություններն ու առաքելությունը: Այն իր համախոհների հետ աշխատում է միջազգային համայնքի վիճահարույց խնդիրների լուծման, իրավունքի գերակայության և ժողովրդավարության հաստատման ուղղությամբ:

Բրազիլիայում Ջեսսփի մրցույթը տարբեր տարիների կազմակերպվել է երկրի մի շարք համալսարանների կողմից: 2006թ.-ին մրցույթի կազմակերպիչն էր Ռիո Գռանդե դո Սուլի Կաթոլիկ Պոնտիֆիկատի համալսարանը: Համալսարանի պատմությունը սկսվում է Մարիստաս եղբայրություն եկեղեցական միությունից, որ հիմնադրվել է 1817թ.-ին Լիոն քաղաքի մոտակայքում: 1900թ.-ին եղբայրության վանականները առաջին անգամ այցելեցին Ռիո Գռանդե դո Սուլ տեղի եպիսկոպոսի հրավերով: Այդ օրվանից եղբայրության վանականները, միշտ հավատարիմ մնալով Մարիստաս եղբայրության ուսուցանելու սկզբունքին, Եվրոպայից դուրս՝ տարբեր երկրներում հիմնադրեցին ուսումնական կենտրոններ, որոնք համապատասխանում էին տեղի պահանջումներին: Այժմ համալսարանը կազմակերպում է Ջեսսփի մրցույթը՝ մի շարք նպատակների իրականացման ուղղությամբ՝ խթանելու համար միջազգային իրավունքի ուսուցումը, իրավաբանական կրթության զարգացումը, ուսանողների կողմից գրավոր աշխատանքների կազմման փորձը և բանավոր հմտությունների զարգացումը: Կազմակերպիչները բավականին լուրջ պահանջներ են դնում մասնակցել ցանկացողների համար՝ միջազգային իրավունքի իմացություն, հատկապես տվյալ տարվա թեմայի վերաբերյալ, անգլերենի տիրապետում գրավոր աշխատանքների՝ անգլերենով կազմման և բանավոր ելույթների համար: Մրցույթի բանավոր փուլը 2006թ.-ին անցկացվել է համալսարանի կենտրոնական մասնաշենքում:

Ռուսաստանում «Ֆիլիպ Ջեսսփի անվան միջազգային իրավունքի դասախոսը» մրցույթը հանդիսանում է Ուլայթ էնդ Քեյս ընկերության մոսկովյան գրասենյակի կողմից իրականացվող ամենակարևոր բարեգործական ծրագիրը: Ընկերության մոսկովյան գրասենյակը բացվել է 1991թ.-ին և բավականին աշխատանք կատարել երկրի անցումային շրջանում: 2005թ.-ին The International Financial Law Review հանդեսի կողմից արժանացել է «2005թ.-ի Ռուսաստանի իրավաբանական ընկերություն» կոչմանը: Ընկերությունն ունի քսանհինգ ներկայացուցչություններ աշխարհի տարբեր ծայրերում: Ընկերությունը լայնածավալ բարեգործական աշխատանքներ է իրագործում հատկապես ՀԿ-ներին անվճար խորհրդատվություն մատուցելու ուղղությամբ, ինչպես նաև մասնակցում և անդամակցում է տարբեր բարեգործական նախաձեռնությունների: Ջեսսփի մրցույթի անցկացմանն աջակցելը ունի ոչ միայն մասնագիտական, այլև սոցիալական դրոպատճառներ, քանի որ դրանով ընկերությունը պատրաստում է ինչպես իր ապագա գործընկերներին, այնպես էլ վաղվա հասարակության ակտիվ մի հատվածի: Ջեսսփին մասնակցում են Ռուսաստանի տասնչորս տարածաշրջանների իրավաբանական բուհերի ուսանողներ:

Ղազախստանում Ջեսսիկը կազմակերպվում է Ամերիկյան իրավաբանների ընկերակցության Կենտրոնական Եվրոպայի և Եվրասիայի իրավական նախաձեռնության (ABA/CEELI) գրասենյակի կողմից: ABA/CEELI-ն ունի իր ներկայացուցչությունը Ալմա-Աթայում: Իր ծրագրերի ընթացքում ABA/CEELI-ն աշխատել է Ղազախստանի իրավաբանների, ուսանողների ու դատավորների հետ: Իրավաբան ուսանողների համար CEELI-ն կազմակերպում է տարաբնույթ ուսուցումներ և հանդիսանում է Ղազախստանում Ջեսսիկի մրցույթի ազգային կազմակերպիչը: CEELI-ն Ղազախստանում իրաբանական աջակցություն է ցուցաբերում մանուկի միջոցներին, նպաստում է կրթական համակարգի բարեփոխումներին և իրավաբան ուսանողների զարգացմանը՝ գտնելով, որ Ղազախստանի իրավաբանների նոր սերունդը պետք է կրի անհրաժեշտ հմտություններ ու գիտելիքներ և ներդնի դրանք քաղաքացիական հասարակության և իրավունքի գերակայության հաստատման գործում: CEELI-ին իրականացնում է մրցույթի կազմակերպումը և գտնում, որ մրցույթը հնարավորություն է ստեղծում ուսանողների համար՝ զարգացնել ու կիրառել իրենց գրավոր ու բանավոր փաստաբանական հմտությունները, տիրապետել դատավարական մարտավարությանն ու միջազգային իրավունքի դրույթներին;

Այսպիսով՝ աշխարհի տարբեր ծայրերում այսօր գիտակցվում է մրցույթի օգտակարությունն ու անհրաժեշտությունը, և ամենաեղիմակավոր համալսարանները, կազմակերպություններն ու ընկերությունները անշահախնդրորեն աջակցում են մրցույթին:

Աշխարհի տարբեր երկրներից մրցույթին մասնակցած իրավաբաններն այսօր շարունակում են համատեղել իրենց ջանքերը միջազգային իրավաբանական կրթության ու միջազգային իրավունքի զարգացման գործում: Շատերի համար Ջեսսիկն ավելին է, քան ուղղակի մրցույթ, այն յուրօրինակ մի միություն է, որի անդամները անընդհատ փոխանակում են իրենց փորձն ու հմտությունները, և փոխանցում այդ անգնահատելի ուժը ապագա սերնդին:

Ջեսսիկի ընկերները

Ջեսսիկի մրցույթին արդեն երկար տարիներ իր աջակցությունն է բերում աշխարհասփյուռ համագործակցության մի ցանց, որը միավորում է հազարավոր իրավաբանների, դատավորների, իրավաբան ուսանողների և կանավորների: Այս ցանցը հայտնի է Ջեսսիկի ընկերներ՝ FOJ, անվամբ: Այն Ջեսսիկին օգնում է ֆինանսական միջոցներով, իրավաբանական փորձագիտության տրամադրմամբ, դատավորներով, առանց որոնց անհնարին կլիներ մրցույթի կազմակերպումն ու հաջող ընթացքը: Ջեսսիկի ընկերների շնորհիվ մրցույթը կայացավ ու տարածվեց աշխարհում: Ջեսսիկի ընկերների վեբ կայքը բավականին տեղեկատվություն ու ռեսուրսներ է պարունակում, որոնք հետքըքրում են մրցույթի մասնակիցներին ու իրավաբաններին:

Այնտեղ կան մրցույթի պատմության, մրցույթին մասնակցած բուհերի ու երկրների մասին տվյալներ, ինչպես նաև Ջեսսսիի ընկերների շտեմարանը, որը համապարփակ տեղեկատվություն է պարունակում աշխարհում Ջեսսսիի ընկերների մասին: Շտեմարանից օգտվելու իրավունք են ստանում միայն գրանցված անդամները: Անդամների համար մատչելի է նաև Ջեսսսիի ընկերների ամսագրի արխիվը: Բացի այդ՝ անդամները ստանում են ամսագրի տպագիր տարբերակի տարեկան բաժանորդագրություն, ինչպես նաև իրավունք՝ մասնակցելու Ջեսսսիի ընկերների օն-լայն ֆորումին, որը լայն քննարկումների հնարավորություն է ստեղծում մասնակիցների համար: Ի դեպ՝ ցանցին կարող են անդամակցել միայն Ջեսսսիի շրջանավարտները, դատավորները և այլ կամավորներ, ովքեր այլևս չեն կարող մասնակցել մրցույթին: Ցանցին անդամակցելու համար անհրաժեշտ է գրանցվել և վճարել 1 տարվա անդամավճարը, որն ուղղվում է Ջեսսսիի ընկերների ամսագրի տպագրությանն ու կայքի գործունեությանը: Ջեսսսիի մրցույթն այսօր թևակոխում է մի նոր փուլ՝ հարուստ պատմությամբ, բազմաթիվ բարեկամներով ու համոզմունքով, որը պետք է նպաստի իրավունքի գերակայությանը՝ միջազգային տարբեր հիմնախնդիրների խաղաղ լուծման համար:

ՋԵՍՍԱՓԻ ՄՐՑՈՒՅԹԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Մրցույթի պատմությունը Հայաստանում

Անկախացումից ի վեր՝ Հայաստանի հանրապետությունը ևս, այլ նորանկախ երկրների նման, կանգնեց մի շարք անհապաղ լուծում պահանջող խնդիրների առջև: Հայաստանի տարբեր պետական համակարգերի հետ կրթական համակարգում ևս անհրաժեշտ էին լուրջ, անհապաղ լուծում պահանջող փոփոխություններ: Սա հիմնականում պայմանավորված էր այն հանգամանքով, որ կրթական համակարգը, որը պատասխանատու է երկրի ապագա սերնդի ձևավորման հարցում, մշտապես կարիք ունի թարմացման ու արդիականացման, հաշվի նստելու միջազգային բարձր չափորոշիչների հետ: Եվ վերջին տարիներին իրավաբանական կրթության զարգացումը ևս կարևորագույն խնդիր էր հանդիսանում: Այս ուղղությամբ աշխատանքներ ձեռնարկեցին ոչ միայն պետական, այլև ոչ կառավարական սեկտորի ներկայացուցիչները:

2000թ.-ի նոյեմբերի 1-ին «Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության և Ամերիկյան իրավաբանների ընկերակցության Կենտրոնական Եվրոպայի և Եվրասիայի իրավական նախաձեռնության (ABA/CEELI) հայաստանյան գրասենյակի կողմից Հայաստանում ներդրվեց «Ֆիլիպ Ջեսսսիի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթը: Մինչև 2003թ.-ը մրցույթը կազմակերպվում էր ՅԵԻԱ-ի և ABA/CEELI-ի կողմից, իսկ 2004թ.-ից մրցույթը կազմակերպում

Է ՅԵԻԱ-ն գործընկերների աջակցությամբ:

2001թ.-ից Հայաստանի Հանրապետության քսանից ավելի բուհեր ու բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետներ մասնակցել են մրցույթի հայաստանյան մրցափուլին, իսկ լավագույն թիմերը մասնակցում են Ջեսափի մրցույթի միջազգային մրցափուլին:

Ջեսափի մրցույթի 2001թ.-ի ազգային մրցափուլում հաղթող ճանաչվեց Երևանի մենեջմենթի համալսարանի Գյումրու կրթահամալիրի իրավաբանական ֆակուլտետի թիմը, մրցույթի երկրորդ մրցանակակիրն էր Սանկտ-Պետերբուրգի արտաքին տնտեսական կապերի, տնտեսության և իրավունքի ինստիտուտի Երևանի մասնաճյուղը: Հաղթող թիմի անդամ Սարգիս Կնյազյանը ճանաչվեց մրցույթի լավագույն բանախոս: 2001թ.-ի ապրիլին Վաշինգթոնում կայացած միջազգային մրցափուլում հայաստանյան թիմը 69 թիմերի շարքում զբաղեցրեց 60-րդ հորիզոնականը:

2002թ.-ին ազգային մրցափուլի երկրորդ մրցանակակիրը Երևանի մենեջմենթի համալսարանի Գյումրու կրթահամալիրի իրավաբանական ֆակուլտետի թիմն էր, իսկ հաղթողը՝ Երևանի պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի թիմը: Մրցույթի լավագույն բանախոս ճանաչվեց ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետի թիմի անդամ Հրաչյա Մարանգույանը: Թիմը միջազգային մրցափուլում 75 թիմերի շարքում զբաղեցրեց 72-րդ հորիզոնականը:

2003 և 2004թթ.-ի ազգային մրցափուլերում հաղթեց կրկին Երևանի պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի թիմը: 2003թ.-ի ազգային մրցափուլում երկրորդ մրցանակին արժանացավ Մեսրոպ Մաշտոցի անվան համալսարանի թիմը, իսկ լավագույն բանախոս ճանաչվեց նույն թիմի անդամ Շուշանիկ Վարդանյանը: 2004թ.-ին երկրորդ տեղում էր Մոսկվայի նոր իրավաբանական ինստիտուտի Երևանի մասնաճյուղը ներկայացնող թիմը, իսկ «Լավագույն բանախոս» մրցանակը ստացավ ԵՊՀ-ի թիմը ներկայացնող Եղիշե Կիրակոսյանը: 2003թ.-ին ԵՊՀ-ի թիմը մրցույթի միջազգային մրցափուլի 83 թիմերի շարքում 50-րդն էր, իսկ 2004թ.-ին՝ 94 թիմերի շարքում 52-րդը:

2005թ.-ի Ջեսափի մրցույթի ազգային մրցափուլում հաղթող ճանաչվեց Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի թիմը, իսկ լավագույն բանախոս ճանաչվեց նույն թիմի անդամ Արա Խզմալյանը: Ազգային մրցափուլի երկրորդ մրցանակը ստացավ ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետի թիմը: Ապրիլին Վաշինգթոնում կայացած միջազգային մրցափուլում մեր թիմը զբաղեցրեց 80-րդ հորիզոնականը՝ 103 թիմերի շարքում:

2006թ.-ի ազգային մրցափուլի եզրափակիչում Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարանի թիմը հաղթեց ՄՅՈՒԴ իրավաբանական ինստիտուտի թիմին: «Լավագույն բանախոս» մրցանակը ստացավ հաղթող թիմի ներկայացուցիչ Արա Խզմալյանը: 2006թ.-ի միջազգային մրցափուլում մեր թիմը 99 թիմերից 89-րդն էր:

Ինչպես երևում է՝ համեմատաբար լավագույն արդյունքը ցուցաբերվել է 2003թ.-ին, որը, ինչ խոսք, գոհացուցիչ չի կարող լինել: Սակայն մեր պարագայում, երբ մասնակցությունը նման միջոցառումներին աննախադեպ է, և միջազգային իրավունքի բնագավառում դեռ շատ անելիքներ կան, պետք է առաջնորդվել հայտնի օլիմպիական սկզբունքով և կարևորել մասնակցությունը: 2006թ.-ին մրցույթի միջազգային մրցափուլում մեր թիմն աննախադեպ հաջողություն ունեցավ Չարդի Դիլլարդի լավագույն հայցադիմումների մրցույթում և իր հայցադիմումով գրավեց տասնիններորդ հորիզոնականը՝ հարյուրից ավելի հայցադիմումների շարքում: Անկասկած սախոսում է այն մասին, որ Չայաստանը միջազգային մրցափուլերին արդեն ներկայացնում է իսկապես լուրջ և բազմակողմանի ուսումնասիրությունների արդյունքում արված աշխատանքներ: Իսկ արդյունքների բարելավման համար, իհարկե, դեռ բավականին ջանքեր են պահանջվում թե՛ լեզվի, թե՛ փաստաբանական բանավոր հմտությունների, և թե՛ այլ կարևոր գործոնների առումով, ինչի ուղղությամբ էլ հետևողականորեն աշխատում է Չայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան:

Ի՞նչ տվեց մրցույթը Չայաստանի իրավաբանների նոր սերնդին: Նախ՝ այն լավագույն առիթ էր ՉՉ իրավաբանական բուհերի և բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետների ուսանողների համար՝ ծանոթանալու միջազգային և սովորութային իրավունքի նորմերին և նրանց կիրառման առանձնահատկություններին, բանավիճելու միջազգային արդիական հիմնախնդիրների շուրջ: Մրցույթի ներմուծումը Չայաստան հնարավորություն ընձեռեց ուսանողներին իրենց գործնական իրավական գիտելիքները ազատորեն ներկայացնել և ձեռք բերել միջազգային իրավունքի, դատական նախադեպերի, փաստաբանական բանավոր և գրավոր հմտությունների փորձ: Այն թույլ տվեց դառնալ այն ցանցի մի մասնիկը, որն արդեն 47 տարի համախմբում է լավագույն համալսարանների և նրանց ուսանողներին:

Մրցույթի դատավորները

Մրցույթի հիմնադրման պահից ի վեր՝ Ջեսսպի կազմակերպիչների ամենապատասխանատու քայլերից է եղել դատավորների կազմի ընտրությունը: Դատավորները մեծ նշանակություն ունեն մրցույթի արդյունավետ ու հաջող անցկացման գործում, նրանք մրցույթի կարևորագույն օղակն են հանդիսանում և նրանց օբյեկտիվությունն ու պատասխանատու մոտեցումը մեծապես նպաստում են մրցույթի կայացմանը: Չայաստանում Ջեսսպի մրցույթի անցկացման բոլոր տարիներին որպես մրցույթի դատավորներ են հրավիրվել փորձառու փաստաբաններ և իրավաբաններ, դատավորներ ՉՉ Վճռաբեկ, Սահմանադրական, Վերաքննիչ և Տնտեսական դատարաններից, ՉՉ նախագահի աշխատակազմից, փաստաբաններ Փաստաբանների պալատից, իրավաբաններ Չայաստանի բուհերից և միջազգային կազմակերպություններից, ինչպես նաև նախկին Ջեսսպիա-

կաններ, որոնք մեծ ոգևորությամբ միշտ աջակցել են մրցույթին և կիսել իրենց փորձը:

Ջեսսփի ազգային մրցափուլերի եզրափակիչներում որպես դատավորներ են հանդես եկել ՀՀ Սահմանադրական դատարանի դատավոր Վլադիմիր Հովհաննիսյանը, Հայաստանում Ամերիկյան համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետի դեկան Թոմ Սանուելյանը, Վճռաբեկ դատարանի քրեական և զինվորական պալատի դատավորներ Դավիթ Ավետիսյանը և Համլետ Ասատրյանը, ՀՀ Ազգային ժողովի Օրենսդրության վերլուծության և զարգացման վարչության պետի տեղակալ Վրեժ Գասպարյանը, ՀՀ Նախագահի օգնական Վիգեն Սարգսյանը, Լեհաստանում ՀՀ դեսպան Աշոտ Գալոյանը, Բրիտանական շրջանավարտների ասոցիացիայի նախագահ Լևոն Մարտիրոսյանը, ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարության Իրավապայմանագրային վարչության պետ Սաթենիկ Աբգարյանը և ժողովրդավարության զարգացման և ընտրությունների աջակցության միջազգային ինստիտուտի Հայաստանում մշտական ներկայացուցիչ և գրասենյակի ղեկավար Արմինե Առաքելյանը: Ջեսսփի ազգային մրցափուլի եզրափակիչի դատավորների կազմում են եղել ներկայացուցիչներ տարբեր միջազգային ու արտասահմանյան կազմակերպություններից՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դատավոր Ալվինա Գյուլունյանը, Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանատան մշակույթի հարցերով ատաշտ Ալեքսանդր Կազադորը, «Բարենց Գրուվի» ընկերության իրավաբան, ԱՄՆ ՄՁԳ Հարկային, ֆինանսական և մաքսային բարեփոխումների ծրագրի ներկայացուցիչ Էդուարդ Քուսը, ՄԱԿ-ի Փախստականների հարցերով գերագույն հանձնակատարի հայաստանյան գրասենյակի իրավաբան Անժելա Քոնթրոնենոն և «Քեմոնիքս Ինթերնեյշնլ ինք.» կազմակերպության ներկայացուցիչ Կամբ Մարգարյանը:

Այսպիսով՝ Ջեսսփի մրցույթի օբյեկտիվության ու արդյունավետության նպատակով Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան ամեն տարի աշխատում է կազմել այն դատավորական խումբը, որն ամենայն պատասխանատվությամբ և լրջությամբ կգնահատի Ջեսսփի մասնակիցների աշխատանքն ու գիտելիքները:

Մրցույթի կազմակերպիչները

Մրցույթի հիմնադրման պահից ի վեր՝ Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան համատեղել է իր և իր գործընկերների ջանքերը՝ լավագույն և արդյունավետ կերպով մրցույթը կազմակերպելու համար: 2006թ.-ի Ֆիլիպ Ջեսսփի անվան միջազգային իրավունքի դատախազի հայաստանյան մրցափուլի կազմակերպիչներն էին ՀԵԻԱ-ն, Հայաստանի իրավաբանական հիմնադրամը և «ԼԻԳԼ ԸԼԱՅԸՆՍ» իրավաբանական ընկերությունը:

«Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպություն

«Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպությունը ստեղծվել է 1995թ.-ին ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետի մի խումբ ուսանողների և երիտասարդ իրավաբանների կողմից: Այն ՀՀ արդարադատության նախարարությունում որպես հասարակական կազմակերպություն գրանցվել է 1995թ.-ի մարտի 14-ին:

Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի ստեղծման հիմնական նպատակն էր համախմբել նոր սերնդի իրավաբանների ներուժը և աջակցել Հայաստանի կայացմանը՝ որպես անկախ, ժողովրդավարական, իրավական պետություն: Հիմնադրվելուց հետո Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան ակտիվորեն ներգրավվեց Հայաստանի հասարակական կյանքում՝ նպատակ ունենալով իրականացնել իր առջև դրված խնդիրները: Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի առաջին գործունեությունը նվիրված էր Հայաստանի օրենքների պարզաբանումներին և քարոզչությանը, որից հետո կազմակերպությունը իրականացրեց ծրագրեր՝ ուղղված հասարակական կազմակերպությունների գործունեությունը կարգավորող օրենսդրական դաշտի ստեղծմանը, ինչպես նաև հասարակական կազմակերպություններին իրավական աջակցության ցուցաբերմանը: Այնուհետև, Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի ծրագրերն ուղղվեցին սոցիալապես անապահով բնակչությանը անվճար իրավաբանական ծառայությունների մատուցմանը, նրանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությանը: Ստեղծման պահից Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան մեծ կարևորություն է տալիս երիտասարդ իրավաբանների մասնագիտական կարողությունների զարգացման համար պայմանների ստեղծմանը: Կազմակերպության առաքելությունն է՝ ձևավորել կրթված, մասնագիտական բարձր կարողություններ ունեցող, նոր մտածելակերպի տեր իրավաբանների սերունդ, որի գործունեությունը մեծապես կնպաստի Հայաստանում իրավունքի գերակայության, ժողովրդավարության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, որտեղ բնակչությունը իրազեկ է, իսկ նրա իրավունքները՝ պաշտպանված:

Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան ստեղծեց իրավաբանական ռեսուրսների կենտրոն՝ բաղկացած ժամանակակից իրավաբանական գրադարանից, ժամանակակից տեխնիկական և տեղեկատվական միջոցներից: Սկսած 1999թ.-ից՝ Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան սկսեց ակտիվորեն աշխատել մարզերում՝ ստեղծելով իր տարածքային գրասենյակները Վանաձորում, Գավառում, Գյումրիում, Կապանում, Գորիսում և Իջևանում:

Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան ունի բազմաթիվ տեղական և միջազգային կապեր, բազում գործընկերներ թե՛ Հայաստանում և թե՛ արտերկրում: 1998թ.-ից կազմակերպությունն անդամակցում է Երիտասարդ իրավաբանների եվրոպական ասոցիացիային: 2004թ.-ից

գործում է Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի www.ayla.am պաշտոնական վեբ կայքը:

Կազմակերպությունն ունի հինգ մասնագիտական հանձնաժողովներ և Իրավաբան ուսանողների բաժանմունք: Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի Իրավաբան ուսանողների բաժանմունքը հիմնադրվել է 2004թ.-ին: Այն համախմբում է շուրջ 20 իրավաբանական բուհերի և բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետների ուսանողների: Այն նպատակ ունի խթանել իրավաբան ուսանողների ինքնակազմակերպումը, ինքնազարգացումը և մասնագիտական պրակտիկայի կազմակերպումը: Իրավաբան ուսանողների բաժանմունքը իր գործունեությամբ նպաստում է իրավաբան ուսանողների կողմից հետազոտությունների իրականացման, հոդվածների տպագրման, գիտաժողովների ու մրցույթների կազմակերպման գործընթացներին:

Իրավաբան ուսանողների բաժանմունքի կողմից 2004թ.-ից հրատարակվում է Իրավաբան ուսանողների բաժանմունքի եռամսյա պարբերականը՝ «Իրավաբան ուսանող» լրատուն: Գործում է Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի Իրավաբան ուսանողների բաժանմունքի՝ <http://isd.ayla.am> պաշտոնական վեբ կայքը:

2000թ.-ից սկսած՝ «Ֆիլիպ Ջեսսպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթը հանդիսանում է Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի կարևոր ծրագրերից մեկը:

Հայաստանի իրավաբանական հիմնադրամը հիմնադրվել է 2003 թվականի օգոստոսի 23-ին և ՀՀ իրավաբանական անձանց պետական ռեզիստի կենտրոնական մարմնում գրանցվել 2003 թվականի սեպտեմբերի 9-ին: Հիմնադրամի հիմնական նպատակներից է նպաստել ՀՀ-ում իրականացվող դատաիրավական բարեփոխումներին և ՀՀ-ում փաստաբանական ինստիտուտի զարգացմանը, փաստաբանների մասնագիտական կարողությունների կատարելագործմանը և փաստաբանի դերի բարձրացմանը, ինչպես նաև նպաստել ՀՀ իրավաբանական բուհերի և բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետների կայացմանը, օժանդակել իրավաբանական բուհերում և բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետներում ուսումնառության գործընթացի արդյունավետ կազմակերպմանը:

2005թ.-ից գործում է Հայաստանի իրավաբանական հիմնադրամի www.lawfoundation.am պաշտոնական վեբ կայքը:

2004թ.-ից սկսած՝ Հայաստանի իրավաբանական հիմնադրամը հանդիսանում է «Ֆիլիպ Ջեսսպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի համակազմակերպիչ:

«ԼԻԳԼ ԸԼԱՅԸՆՍ» իրավաբանական ընկերությունը հիմնադրվել է 1997թ.-ին: «ԼԻԳԼ ԸԼԱՅԸՆՍ» իրավաբանական ընկերությունը ստեղծման պահից ի վեր բարձրակարգ իրավաբանական ծառայություններ է մատու-

ցում իր վստահորդներին: Ներկայումս ընկերությունը հանդիսանում է Հայաստանում գործող տեղական և միջազգային առաջատար իրավաբանական ընկերություններից մեկը, որը ռազմավարական և ապագային միտված մոտեցում է ցուցաբերում վստահորդների գործերի և կարիքների նկատմամբ: Ընկերության գրասենյակների ցանցը նրա ծառայությունները մատչելի է դարձնում հանրապետության ամբողջ տարածքում:

«ԼԻՊԼ ԸԼԱՅԸՆՍ» ընկերությունը ինչպես մասնավոր անձանց, այնպես էլ գործարար հաճախորդներին համապարփակ իրավաբանական ծառայություններ մատուցող ընկերություն է: Այն աշխատում է խոշոր, բազմազգ կորպորացիաների և ֆինանսական ինստիտուտների, ընտանեկան և մասնավոր բիզնեսը ներկայացնող հաճախորդների լայն շրջանակների հետ: «ԼԻՊԼ ԸԼԱՅԸՆՍ» իրավաբանական ընկերությունը հանդիսանում է տեղական և միջազգային առաջատար ընկերությունների և հաստատությունների հետ աշխատող առաջնեկ իրավաբանական ընկերություններից մեկը:

«ԼԻՊԼ ԸԼԱՅԸՆՍ» իրավաբանական ընկերությունը, մեծ ուշադրություն դարձնելով իրավաբանների վերապատրաստման հարցերին, գտնում է, որ նրանք Հայաստանի գործնական իրավաբանության բնագավառ են բերում թարմ շունչ, նոր ավանդույթներ և փորձ: Ընկերությունը հանդիսացել է «2006թ.-ի Ֆիլիպ Ջեսսպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի համակազմակերպիչը և իր աջակցությունն է բերել մրցույթի կազմակերպման գործին: Ընկերության վեբ կայքի հասցեն է www.la.am:

Մրցույթի հովանավորները

Գաղտնիք չէ, որ մրցույթի ազգային մրցափուլի կազմակերպումը և հատկապես միջազգային մրցափուլին հայաստանյան թիմի մասնակցությունը բավականին միջոցներ է պահանջում, ուստի ՀԵԻԱ-ն յուրաքանչյուր տարի համապատասխան միջոցներ է հայթայթում և հնարավոր դարձնում հայաստանյան թիմերի մասնակցությունը ամբողջ մրցույթին: Ամեն տարի Ջեսսպի մրցույթի կազմակերպման գործում կարևորագույն ներդրում են ունենում մրցույթի հովանավորները: 2001թ.-ից սկսած՝ Ջեսսպի մրցույթի հովանավորներ են եղել մի շարք գործընկեր կազմակերպություններ ու կառույցներ, որոնց աջակցությունը խիստ կարևորվում և բարձր է գնահատվում Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի կողմից: Մրցույթի հովանավորներից է հանդիսացել Ամերիկյան իրավաբանների ընկերակցության Կենտրոնական Եվրոպայի և Եվրասիայի իրավական նախաձեռնության (ABA/CEELI) գրասենյակը, որը մրցույթի առաջին տարիներին ՀԵԻԱ-ի հետ համատեղ իրականացրել է Ջեսսպի մրցույթի կազմակերպումը: Հովանավորներ են եղել ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալությունը, ԱՄՆ Կրթությանը զարգացման ակադեմիան, Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանատունը, Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան և ԱՄՆ-ի Հայ իրավաբանական միությունը:

2006թ.-ին մրցույթի կազմակերպման և միջազգային մրցափուլում մեր թիմի մասնակցության հարցում ՅԵԻՎ-ին աջակցել են Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանատունը, Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան, Հայ իրավաբանական միությունը և Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարանը:

Հայաստանում Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների դեսպանատունը հիմնվել է 1992թ.-ին: Դեսպանատունը իրականացնում է աջակցության ծրագրեր բաց քաղաքացիական հասարակության, շուկայական տնտեսության և տարածաշրջանում կայուն մթնոլորտի հաստատման ուղղությամբ: Դեսպանատունը պատասխանատու է Միացյալ Նահանգների ու Հայաստանի կառավարությունների միջև կապերի պահպանման և քաղաքացիներին կոնսուլյական ծառայությունների մատուցման համար: Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների դեսպանատունը հանդիսացել է «Ֆ.Չեսսափի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի 2003-2005թթ.. հիմնական հովանավորը: 2006թ.-ին ևս Դեսպանատունը հոգացել է «Ֆիլիպ Չեսսափի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի ազգային մրցափուլի կազմակերպչական ծախսերը: Հայաստանում Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների դեսպանատան պաշտոնական վեբ կայքի հասցեն է www.usa.am:

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիա

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան (International Law Students Association, ILSA) ոչ առևտրային կազմակերպություն է, որն համախմբում է ուսանող իրավաբանների և երիտասարդ փաստաբանների, որոնց գործունեությունն ուղղված է միջազգային իրավունքի ուսումնասիրությանն ու վերջինիս նպաստելուն: Միավորելով իրավաբանական դպրոցների ռեսուրսները՝ ասոցիացիան ձգտում է դրանք հասանելի դարձնել բոլոր անդամ հաստատություններին:

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան գոյություն է ունեցել տարբեր ձևերով ավելի քան 40 տարի: Նրա պատմությունը սերտ կապված է «Ֆիլիպ Չեսսափի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հետ: 1960թ.-ին Հարվարդի համալսարանի մի խումբ ուսանողներ կազմակերպեցին միջազգային իրավունքին նվիրված մրցույթ, որը և «Ֆիլիպ Չեսսափի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ»-ի սկիզբը հանդիսացավ: Հաջորդ մի քանի տարիների ընթացքում մրցույթը ընդլայնեց իր շրջանակները՝ դառնալով միջբուհական:

1962թ.-ին Չեսսափի կազմակերպիչները հիմնեցին Միջազգային իրավունքի ուսանողական ընկերությունների ասոցիացիան (Association of Student International Law Societies, ASILS), որը ոչ առևտրային կազմակերպություն էր՝ կազմված ԱՄՆ-ի իրավաբանական բուհերի ներկայացուցիչներից:

րից, և որն այնուհետև համակարգելու էր Ջեսսպի մրցույթի աշխատանքները: Կազմակերպության հիմնադիրները գտնում էին, որ միջազգային իրավունքի սկզբունքներին ծանոթանալն ու դրանց տիրապետելը խիստ կարևոր է, ուստի նրանք իրենց գործունեությունը ուղղեցին միջազգային իրավունքի բնագավառում իրավաբան ուսանողներին՝ միջազգային իրավունքի սկզբունքների ուսուցման, իրավական համակարգերի համեմատության ուղղությամբ:

ASILS-ը և մրցույթը աջակցություն էին ստանում Միջազգային իրավունքի ամերիկյան ընկերության (American Society of International Law, ASIL) կողմից: Երկար տարիներ Ջեսսպի գործադիր մարմինը գտնվում էր ASIL-ի գրասենյակներում: Հիմնադրումից քսանհինգ տարի անց Միջազգային իրավունքի ուսանողական ընկերությունների ասոցիացիան վերակազմակերպվեց Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիայի: Այն հնարավորություն է ընձեռում իր անդամներին կիրառելու համաշխարհային ռեսուրսների մեծ ցանցը:

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան խրախուսում է իրավաբան ուսանողների և շահագրգիռ այլ մարդկանց շփումն ու համագործակցությունը ողջ աշխարհում, մեծացնում է այլ մշակույթների ու իրավական համակարգերի ուսումնասիրման հնարավորությունը և ընդլայնում է միջազգային իրավունքի ոլորտում մասնագիտանալու հնարավորությունները: Այս երկակի՝ շփում և կրթություն, առաքելության հաջողությունը կենսական կարևորություն ունի աշխարհի խաղաղության ու հաղորդակցման համար:

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան իրականացնում է բազմաթիվ ծրագրեր, սակայն ամենամեծ ծրագիրը, իհարկե, Ջեսսպի մրցույթն է, որի արդյունքները ասոցիացիան ամեն տարի ամփոփում է և հրատարակում գրքի ձևով:

Իր ստեղծումից ի վեր՝ Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան կարևոր գործոն է հանդիսացել իրավաբան ուսանողների կողմից միջազգային իրավունքի նշանակության ուսումնասիրման հարցում: Այժմ կազմակերպությունն ապահովում է կրթությանը վերաբերող էական միջոցներ իրավաբանների ապագա սերնդի համար ողջ աշխարհում, որոնք կնպաստեն միջազգային իրավունքի և աշխարհակարգի զարգացմանը:

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիայի պաշտոնական վեբ կայքի հասցեն է www.ilsa.org:

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիան մեծ աջակցություն է ցուցաբերում ՀԵԻԱ-ին՝ մրցույթի միջազգային մրցափուլին հայաստանյան թիմերի մասնակցության առումով: 2006թ.-ին ասոցիացիան հոգացել է միջազգային մրցափուլում հայաստանյան թիմի մասնակցության հյուրանոցային ծախսերը:

Հայ իրավաբանական միությունը

Ամերիկայի Հայ իրավաբանական միությունը ստեղծվել է 1989թ.-ին նպատակ ունենալով աջակցելու և միավորելու հայկական արմատներ ունեցող իրավաբաններին և այլ շահագրգիռ անձանց, ու նրանց ջանքերն ուղղել Ամերիկայի հայ համայնքի իրավական խնդիրների լուծմանը: Հայաստանի անկախացումից ի վեր՝ կազմակերպությունը ձեռնամուխ եղավ նաև Հայաստանում ժողովրդավարական ինստիտուտների ստեղծման ու ամրապնդման գործին: Միությունը տարբեր ոլորտներում մասնագիտացված, տարբեր կենսափորձով փաստաբանների մի համագործակցություն է, որոնք համայնքի հետ կիսում են իրենց փորձը, գիտելիքներն ու հմտությունները: Սա հանդիսանում է կազմակերպության երկու գլխավոր նպատակների՝ մասնագիտական զարգացում և համայնքային առաջընթաց, կորիզը:

Միությունը, իր նպատակներից ելնելով, աջակցում է Հայաստանին՝ իրավական հասարակություն ստեղծելու ճանապարհին: Այն անշահախնդիր օգնություն է ցուցաբերում և իրավական կրթության ծրագրեր է իրականացնում համայնքի իրավական իրազեկության բարձրացման, իրավունքների ու պարտականությունների ուսուցման նպատակով: Կազմակերպությունը համախմբում է իր անդամներին ու հովանավորներին, որոնք հաստատում են կազմակերպության ներքին իրավական ակտերը, ընտրում են խորհրդի կազմը, շնորհում են պատվավոր անդամների կոչումներ և կազմում գործունեության տարեկան պլանը: Միությունը կոչված է ծառայելու իրավաբանի մասնագիտությանը, իր անդամների հետաքրքրություններին ու շահառուների իրավունքներին: Ամերիկայի Հայ իրավաբանական միության պաշտոնական վեբ կայքի հասցեն է www.armenianbar.org:

Հայ իրավաբանական միությունը հովանավորել է «Ֆ.Ջեսսպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի 2006թ.-ի միջազգային մրցափուլում հայաստանյան թիմի օրապահիկի ծախսերը:

Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարան

2006թ.-ին Ջեսսպի մրցույթի հայաստանյան պատմության մեջ առաջին անգամ բուհը հովանավորեց հաղթող թիմի մասնակցությունը միջազգային մրցափուլում տրամադրելով ճանապարհածախսի գումարները: Սա մի նոր մոտեցման և նոր ավանդույթի սկիզբ էր, որ ստեղծվեց Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարանի կողմից և որը մրցույթի կարևորության գիտակցման վկայությունն էր:

Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարանը ստեղծվել է ՌԴ և ՀՀ կառավարությունների համաձայնագրի հիման վրա, որը ստորագրվել է 1997թ.-ին Մոսկվայում: 1998թ.-ին ՀՀ կառավարությունը համապատասխան որոշում ընդունեց Երևանում Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարանի հիմնադրման մասին: Բուհի ստեղծման հիմնա-

կան նպատակներից է տարբեր մասնագիտություններով կրթության ու վերապատրաստման կազմակերպումը, երկու երկրների գիտական ու մասնագիտական պոտենցիալի զարգացումը՝ երկրների ձեռքբերումների ու փորձի կիրառմամբ: Բուհը իր գործունեությամբ նպաստելու է երկու երկրների ժողովուրդների լեզուների, պատմության ու ավանդույթների պահպանմանը, զարգացմանն ու փոխադարձ հարստացմանը:

Իր գործունեության ընթացքում բուհն առաջնորդվում է ՌԴ և ՀՀ Սահմանադրություններով և օրենսդրությամբ: Բուհի առաջնային խնդիրներից է այնպիսի մասնագետների պատրաստումը, որոնք գիտակցում են երկու երկրների անխզելի կապերի նշանակությունը և ընդունակ են կիրառելու իրենց գիտելիքները աշխարհի տարբեր կետերում:

Բուհում կրթական ծրագրերը համապատասխանում են ռուսաստանյան չափորոշիչներին և ընդգրկում են ազգային բաղադրամաս: Իրավագիտություն մասնագիտությամբ ուսանողների առաջին հավաքագրումն իրականացվել է 1999թ.-ին: Գնալով աճող ուսանողների քանակը ստիպեց ընդայնել համալսարանի մասնագիտացումներն ու կառուցվածքը: Այժմ համալսարանն ունի 24 ամբիոն, 2000-ից ավելի ուսանող և երկաստիճան կրթական համակարգ: Ռուս-հայկական (Սլավոնական) պետական համալսարանի պաշտոնական վեբ կայքի հասցեն է www.rau.am:

Մրցույթի անցկացման կարգն ու կանոնները

«Ֆ.Ջեսսի անվան միջազգային իրավունքի դասախոս» մրցույթի անցկացման կարգը միևնույնն է մրցույթին մասնակցող բոլոր երկրներում և այն բխում է մրցույթի պաշտոնական կանոններից:

Ջեսսի մրցույթը բաղկացած է ազգային և միջազգային մրցափուլերից: Ազգային մրցափուլերի արդյունքում յուրաքանչյուր երկրի հաղթող թիմ իրավունք է ստանում մասնակցել մրցույթի միջազգային մրցափուլին: Վերջինս ավանդաբար անց է կացվում ԱՄՆ մայրաքաղաք Վաշինգթոնում: Մրցույթն անց է կացվում պաշտոնական կանոնների և հաստատված ժամանակացույցերի համաձայն՝ երկու փուլով՝ գրավոր և բանավոր:

Ազգային մրցափուլի սկիզբը հայտարարելուց առաջ մրցույթի ազգային կառավարիչը կազմում է Հայաստանի Հանրապետությունում գործող իրավաբանական բուհերի և բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետների ցանկը: Այնուհետև, մրցույթի գործադիր տնօրենից ստանալով մրցույթի կոնկրետ տարվա պաշտոնական կանոնները, ժամանակացույցն ու Հատուկ համաձայնագիրը (խնդիր), ազգային կառավարիչը կազմում է հայաստանյան մրցափուլի ժամանակացույցը, պաշտոնական կանոնների ազգային հավելվածները և տալիս է հայտարարություն մրցույթի վերաբերյալ: Հայտարարությունը և մրցույթի նյութերի փաթեթը բաժանվում են բոլոր իրավաբանական բուհերում և բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետներում: Այնուհետև բուհերում սկսվում է թիմերի կազմավորումը:

Հայաստանի Հանրապետությունում մրցույթն անց է կացվում հայերեն լեզվով: Սակայն մոտ ապագայում պլանավորվում է, որ եզրափակիչ փուլը կանցկացվի անգլերենով:

Թիմեր: Մրցույթին մասնակցելու նպատակով յուրաքանչյուր բուհ իրավունք ունի ներկայացնել միայն մեկ թիմ: Մրցույթին կարող են մասնակցել միայն այն ուսանողները, ովքեր դեռևս չեն ավարտել ուսումնական դասընթացը, քննությունները կամ պրակտիկան: Ըստ կանոնների՝ նրանք իրավունք չունեն աշխատելու իրավաբանական բնագավառի որևէ պետական մարմնում:

Թիմերի անդամները հավաքագրվում են մրցաշրջանին համապատասխանող ուսումնական տարվա ընթացքում՝ միայն մեկ բուհի ուսանող հանդիսանալու դեպքում: Լիադրույք ուսանողները, որոնք հավակնում են իրավունքի մագիստրոսի կամ համարժեք կոչման, կարող են գործադիր տնօրենի գրավոր համաձայնությամբ մասնակցել մրցույթին, եթե.

1) նրանք ներգրավվել են իրավունքի մագիստրոս կամ համարժեք ծրագրերի մեջ՝ նախնական ուսումն ստանալուց հետո ութ ամսվա ընթացքում,

2) այդ միջանկյալ ժամանակահատվածում չեն զբաղվել իրավաբանական գործունեությամբ կամ այնպիսի այլ աշխատանքով, որը նրանց առավելություն կարող է տալ մրցույթի մյուս մասնակիցների նկատմամբ,

3) որևէ այլ կերպ բավարարում են մրցույթի կանոնները:

Ուսանողներն իրավունք ունեն մրցույթին մասնակցել միայն երկու տարի: Գործադիր տնօրենը կարող է այն ուսանողների համար, որոնք նախորդ տարիների ընթացքում երկու անգամ մասնակցել են մրցույթի տարածաշրջանային կամ ազգային նախընտրական մրցափուլի կամ միջազգային մրցափուլի հանդիպումներին, թիմի կողմից ներկայացված գրավոր դիմումի հիման վրա չեղյալ համարել արգելքը, եթե դա բխում է մրցույթի հաջող անցկացման շահերից:

Թիմերը պետք է կազմված լինեն երկուսից հինգ ուսանող անդամներից: Նրանք կարող են ընտրվել տվյալ բուհի համապատասխան մարմնի կողմից հաստատված ցանկացած եղանակով: Եթե նույն բուհից հինգից ավելի ուսանողներ կամ ավելի քան մեկ ամբողջական թիմ է ցանկանում մասնակցել մրցույթի, ապա բուհի համապատասխան մարմինը ներբուհական մրցույթի արդյունքում պետք է որոշի բուհը ներկայացնող թիմը: Ներքին մրցույթը պետք է անցկացվի մրցույթի պաշտոնական կանոններին համապատասխան: Եթե ներքին մրցույթում օգտագործվում են Ջեսսսի դատական գործերը, ապա պետք է վերցվեն միայն անցած դատական գործերը, և ոչ թե ընթացիկ տարվա մրցույթի դատական գործը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ առկա է գործադիր տնօրենի գրավոր համաձայնությունը:

Ազգային կառավարիչները չեն կարող, առանց գործադիր տնօրենի գրավոր համաձայնության, ազգային պատկանելությանը վերաբերող պահանջներ դնել՝ իրենց պետությունը ներկայացնող թիմերը կազմավորելիս:

Նրանց դիմումի մեջ պետք է հստակորեն շարադրված լինեն նման պահանջի հիմքերը և կցվեն ազգային կանոնների հավելվածին: Գործադիր տնօրենի անհամաձայնության դեպքում մասնակից բուհի բոլոր ուսանողներն իրավունք կունենան ներգրավվել տվյալ թիմում:

Ազգային կանոնների հավելվածի համաձայն՝ բոլոր ուսանողներին պետք է տրվեն Ջեսսուպի մրցույթին մասնակցելու հավասար հնարավորություններ՝ անկախ նրանց միջին գնահատականից կամ առաջադիմության հետ կապված այլ գործոններից, եթե, իհարկե, ուսանողը մասնակից բուհում չունի խիստ նկատողություն՝ ազատվելու վտանգով:

Մրցույթի մասնակցության հայտ: Թիմեր կազմելուց հետո բուհերի ուսանողները մրցույթի մասնակցության հայտ են ներկայացնում կազմակերպիչներին: Հայտն իրենից ներկայացնում է թիմում ներգրավված ուսանողների անձնագրի, ուսանողական տոմսի պատճենները, տվյալ բուհից տեղեկանք այն մասին, որ թիմի անդամն այդ բուհի ուսանող է և որ կուրսում է սովորում, ինչպես նաև տեղեկություններ թիմի ավագի, թիմի մարզչի և թիմի անդամների վերաբերյալ (հասցե, հեռախոս, էլ.փոստի հասցե): Յուրաքանչյուր թիմ կարող է ունենալ մեկ կամ մի քանի մարզիչ:

Սահմանված ժամանակամիջոցում բուհերից ստանալով մրցույթին մասնակցելու հայտերը՝ ազգային կառավարիչը լրացնում է գրանցման համապատասխան ձևեր, որոնք ուղարկվում են Վաշինգթոն՝ մրցույթի գործադիր տնօրենին:

Մրցույթին ավելի լավ պատրաստվելու համար գրանցված թիմերի անդամների հետ մրցույթի ազգային կառավարիչը գրավոր և բանավոր մրցափուլերից առաջ կազմակերպում է սեմինարներ՝ նվիրված փաստաբանական գրավոր և բանավոր հմտություններին, յուրաքանչյուր մրցափուլի անցկացման կարգին և այլն:

Նյութերի փաթեթներ: Մրցույթին մասնակցելու հայտ ներկայացնելուց հետո թիմերը ստանում են նյութերի երկու փաթեթները, որոնք օգնում են թիմերին հետազոտություններ կատարելու և գրավոր աշխատանքները՝ հայցադիմումները կազմելու գործում: Վերջիններս ուղարկվում են մրցույթի գործադիր գրասենյակից: Այդ նյութերը տրամադրվում են՝ ընդհանուր միջազգային իրավունքի և մրցույթի իրավական խնդրի վերաբերյալ թիմերին ընդհանուր պատկերացում տալու նպատակով: Ընդ որում, որպես կանոն, նյութերի 2-րդ փաթեթը կազմվում է՝ հաշվի առնելով ամբողջ աշխարհում մրցույթին մասնակցող թիմերի հարցումները:

Նյութերի փաթեթներն իրենցից ներկայացնում են միջազգային պայմանագրեր, դատական որոշումներ, գիտական հոդվածներ կամ այլ տեսակի նյութեր: Թիմերին թույլատրվում է իրենց հետազոտությունը կատարելիս օգտվել այդ նյութերից և իրենց հայցադիմումներում կամ բանավոր ելույթներում հղում անել դրանց, պայմանով, որ հայցադիմումի մեջ այդ նյութերին հղում անելիս պետք է նշել դրանց աղբյուրը:

2004թ.-ից Ջեսսուպի մրցույթի մասնակից թիմերի համար աննախադեպ

հնարավորություն ստեղծվեց. թիմերին գործադիր տնօրենի կողմից տրամադրվում է Թոմսոն ընկերության մասնաճյուղի՝ «West»-ի WESTLAW օնլայն իրավաբանական տվյալների բազայի մուտքի ազատ գաղտնաբառ (<http://www.westlaw.com>): Վեր կայքն իրենից ներկայացնում է իրավաբանական շտեմարան և թիմերին հնարավորություն է ընձեռում ծանոթանալ Միջազգային Դատարանի քննած գործերին, դատավարական պրակտիկայի տարբեր դեպքերը քննարկող հոդվածներին, ինչպես նաև տարբեր երկրների դատարանների վարած գործերի հետ:

Հայցադիմումներ: Մրցույթի գրավոր փուլին մասնակցելու համար, համապատասխան ժամկետում, մրցույթին մասնակցող յուրաքանչյուր թիմ պետք է պատրաստի հայցվորի և պատասխանողի հայցադիմումներ: Բոլոր հետազոտությունների, գրավոր նյութերի և խմբագրական աշխատանքների հեղինակները պետք է լինեն թիմի անդամներ: Սակայն թիմին խորհուրդներով կարող են օգնել ֆակուլտետի դասախոսները, մարզիչները, գրադանավարները, այլ մասնագետ հետազոտողներ, ինչպես նաև թիմի այլ խորհրդատուներ: Այսպիսի խորհրդատվությունը պետք է սահմանափակվի հարցերի ընդհանուր քննարկմամբ, հետազոտության աղբյուրներին առնչվող առաջարկություններով, բանավոր խոսքի տեխնիկայի վերաբերյալ խորհրդատվությամբ, իրավաբանական հետազոտության ընդհանուր մեթոդների ներկայացմամբ, ընդհանուր մեկնաբանություններով և փաստարկների կառուցվածքին առնչվող հարցերով: Պետք է ուղղություն տրվի իրավաբանական աղբյուրների վերաբերյալ, փաստարկների ներկայացման հերթականության և ձևի, ինչպես նաև մրցույթի ընտրական փուլերի ընթացքում հայտարարությունների ներկայացման ձևի և մարտավարությունների վերաբերյալ:

Ձեսափի մրցույթը անաչառության և օբյեկտիվության նկատառումներով անց է կացվում անանուն: Գործադիր տնօրենի կողմից թիմերին տրվում է համարներ, որոնք բաշխվում են ազգային/տարածաշրջանային կառավարիչների կողմից:

Յուրաքանչյուր հայցադիմում պետք է պարունակի տվյալ թիմի համարը: Այն պետք է զետեղված լինի հայցադիմումի շապիկի վերին աջ անկյունում: Համարից հետո, հայցվորի կարգավիճակի դեպքում, կնշվի «A», իսկ պատասխանողի դեպքում՝ «R»: (Օրինակ՝ 000 A-ն կդրվի 000 համարով Հայցվոր թիմի հայցադիմումի վրա):

Մասնակիցների, պետությունների և/կամ բուհերի անունները չպետք է նշվեն հայցադիմումի վրա կամ նրանում: Արգելված նշում պարունակող էջերը չեն օգտագործվում: Մրցույթի կառավարիչները ջնջում են թիմերի անդամների կամ բուհերի անունները՝ նախքան հայցադիմումը դատավորներին հանձնելը:

Գործադիր տնօրենը չպետք է հրապարակի թիմերի ինքնությունը: Այնուամենայնիվ, այն պարագայում, երբ դատավորը գտնում է, որ այս կամ այն հայցադիմումի գնահատումը ավելի արդյունավետ կլինի, եթե նրան

տեղեկատվություն տրամադրվի տվյալ թիմի մայրենի լեզվի մասին, ապա դատավորը կարող է գործադիր տնօրենին դիմել՝ ճշտելու, թե արդյոք տվյալ թիմի մայրենի լեզուն անգլերենն է, թե՛ ոչ:

Հայցադիմումները պետք է բաղկացած լինեն հետևյալ մասերից.

- ա) Տիտղոսաթերթ,
- բ) Բովանդակություն,
- գ) Օգտագործված գրականություն՝ համապատասխան էջահամարներով,
- դ) Ընդդատության դիմում,
- ե) Ներկայացվող հարցեր,
- զ) Փաստերի շարադրանք,
- է) Հայտարարությունների համառոտագիր,
- ը) Հայտարարությունները՝ ներառյալ եզրակացությունն ու պաշտպանության մասին խնդրանք:

Մրցույթի պաշտոնական ժամանակացույցով սահմանված ժամկետներում թիմերը պետք է գրավոր աշխատանքները ներկայացնեն ազգային կառավարչին, որից հետո դրանք ուղարկվում են մրցույթի դատավորներին՝ գնահատման: Թիմերի ներկայացրած հայցադիմումները դատավորների կողմից գնահատվելուց հետո վերանայվում են ազգային կառավարչի կողմից՝ թերությունների դիմաց մրցույթի պաշտոնական կանոնների համաձայն սահմանված տուգանքներ նշանակելու համար:

Մրցույթի դատավորները: Մրցույթի դատավորները կազմում են մրցույթի հաջող անցկացման կարևորագույն օղակը, և նրանց ընտրությունը բավականին պատասխանատու գործ է ազգային կառավարչի համար: Սովորաբար հայցադիմումները հանձնելու համար սահմանված ժամկետից 1,5 - 2 ամիս առաջ, ազգային կառավարչը կազմում է մրցույթին՝ որպես դատավոր ներգրավվելիք անձանց նախնական անվանացանկը և նրանց ուղարկվում են հրավերք-նամակներ: Անհրաժեշտության դեպքում մրցույթի Ազգային կառավարիչն անձանք հանդիպում է մրցույթի դատավորների թեկնածուների հետ և նրանց ներկայացնում տեղեկատվություն մրցույթի վերաբերյալ: Այնուհետև, կազմվում է մրցույթին՝ որպես դատավոր ներգրավվելիք անձանց վերջնական անվանացուցակը:

Համաձայն մրցույթի պաշտոնական կանոնների՝ հնարավորության դեպքում մրցույթը ցանկալի է անցկացնել երեք դատավորների կազմով: Ուսանողները չեն կարող հանդես գալ որպես դատավոր՝ բացառությամբ իրավունքի մագիստրոս և գիտական այլ կոչում ունեցող թեկնածուների, որոնք ուղղակի կապ չունեն այն թիմերի հետ, որոնց ելույթներն իրենք գնահատում են: Միջանկյալ մրցափուլերում կազմակերպիչը կարող է ներգրավել ավելի քան երեք դատավոր: Բացառիկ դեպքերում կառավարիչը կարող է թույլ տալ երկու դատավորի կազմով մրցույթի բանավոր փուլի իրականացումը, բայց դա պետք է իրականացվի միայն բացառիկ դեպքերում: Ոչ մի դեպքում չի թույլատրվում մեկ դատավորի կազմով ժյուրիով մրցույթի բանավոր փուլի իրականացումը:

Մրցույթի ոչ մի փուլում որևէ ֆակուլտետի խորհրդատու, մարզիչ կամ թիմի հետ կապ ունեցող ցանկացած անձ իրավունք չունի հանդես գալ որպես դատավոր: Բացառություններ կարող են լինել միջազգային մրցափուլի ժամանակ, երբ տվյալ անձնավորությունը հանդես է գալիս որպես դատավոր այն բանավոր մրցափուլի ժամանակ, երբ իր բուհի ներկայացրած թիմը չի մասնակցում տվյալ մրցափուլին, կամ էլ հանդես է գալու մեկ այլ մրցափուլի ժամանակ:

Մրցույթի ցանկացած փուլում և մակարդակում բացառվում է որևէ դատավորի մասնակցությունը մրցույթին, որը կապ ունի այն բուհի հետ, որը թիմ է ներկայացրել, ծանոթ է կամ այլ կերպ հարաբերվում է վերջինիս հետ, ինչը կարող է անճշտությունների տեղիք տալ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա թույլատրվում է գործադիր տնօրենի կողմից: Դատավորի՝ տվյալ բուհի շրջանավարտը լինելու փաստը չի կարող հիմք հանդիսանալ դա՝ որպես խախտում դիտարկելու համար: Դատավորները պետք է իրենց նախաձեռնությամբ հրաժարվեն տվյալ թիմի ելույթը գնահատելուց, եթե նրանք անձնական կամ մասնագիտական հարաբերություններ ունեն տվյալ բուհի հետ կամ տվյալ թիմի որևէ անդամի հետ, և, եթե այդ կապը կարող է ազդել նրանց անկողմնակալության վրա կամ ավելորդ անճշտությունների տեղիք տալ: Այնուամենայնիվ, դատավորները չպետք է իրենց նախաձեռնությամբ հրաժարվեն մրցափուլին մասնակցելուց, եթե նրանք պարզապես ծանոթ են տվյալ թիմի անդամին, կամ տվյալ բուհի հետ որոշակի հարաբերություններ ունեն, կամ դրա անդամ են հանդիսանում:

Մրցույթի դատավորներին խորհուրդ է տրվում թիմերին խրախուսական խոսք հղել մրցույթում իրենց ելույթների վերաբերյալ: Դատավորներին առաջարկվում է նաև կատարել որոշակի մեկնաբանություններ, սակայն նրանք թիմերին չպետք է տեղեկացնեն իրենց անձնական կարծիքի կամ թիմի հավաքած ընդհանուր միավորների մասին, ինչպես նաև չպետք է ներկայացնեն այնպիսի տեղեկատվություն, ինչը կմատնանշի նրանց անձնական դիրքորոշումը և դատավորների հուշագրի բովանդակությունը:

Օգնականներ և հաշվողներ: Մրցույթի կազմակերպման գործում և մրցույթի բնականոն ընթացքն ապահովելիս մեծ նշանակություն ունեն դատավորի օգնականներն ու հաշվողները: Մրցույթի կառավարիչները, պաշտոնական կանոնների համաձայն, կազմում են վերջիններիս նախնական անվանացանկը: Վերը նշված անձանց անվանացանկի հաստատվելուց հետո ազգային կառավարիչը նրանց հետ անց է կացնում սեմինար խորհրդատվություն, որի ընթացքում դատավորի օգնականներին և տուգանային միավորները հաշվողներին հանգամանորեն բացատրվում է մրցույթի ընթացքում իրենց կողմից իրականացվելիք գործունեության էությունը և տրամադրվում համապատասխան փաստաթղթեր: Նրանցից յուրաքանչյուրին տրվում է այն լսարանների համարները և այն դատավորների անվանացանկը, ում հետ նրանք պետք է աշխատեն մրցույթի ժամանակ:

Մինչև մրցույթի բանավոր փուլը՝ մրցույթի դատավորների համար ևս

կազմակերպվում է խորհրդատվական սեմինար, որի ժամանակ դատավորներին տրամադրվում են մրցույթի պաշտոնական կանոններով նրանց համար նախատեսված նյութերը և այլ անհրաժեշտ տեղեկատվություն:

Մինչև մրցույթի բանավոր փուլը՝ սահմանված ժամակացույցի համաձայն, թիմերի անդամների ներկայությամբ կատարվում է վիճակահանություն, որի արդյունքում որոշվում են մրցույթի բանավոր փուլի նախնական մրցափուլերին մրցող թիմերի զույգերը:

Բանավոր փուլ: Մրցույթի բանավոր փուլը սովորաբար տևում է երկու օր: Առաջին օրը անցկացվում են մրցույթի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ նախնական մրցափուլերը, երկրորդ օրը՝ մրցույթի 4-րդ նախնական, կիսաեզրափակիչ և եզրափակիչ փուլերը:

Մրցույթի բանավոր փուլն ունի իր առանձնահատկությունները՝ յուրաքանչյուր թիմ 2 անգամ հանդես է գալիս որպես հայցվոր, 2 անգամ՝ որպես պատասխանող: Մրցույթի բանավոր փուլը բաղկացած է հայտարարություններին հատկացված իննսուն (90) րոպեից: Յուրաքանչյուր կողմին տրվում է քառասունհինգ (45) րոպե: Բանավոր մրցափուլն սկսելուց առաջ յուրաքանչյուր թիմ պետք է նախօրոք նախազգուշացնի դատավորի օգնականին, թե ինչպես են իրենք ցանկանում օգտագործել իրենց տրամադրված 45 րոպեն, այսինքն, թե ինչպես է այդ ժամանակը բաշխվելու ա) առաջին բանախոսի, բ) երկրորդ բանախոսի և գ) հայցվորի պնդման և դ) պատասխանողի առարկության համար:

Ոչ մի բանախոս չպետք է խոսի քսանհինգ (25) րոպեից ավել՝ ներառյալ պնդումն ու առարկությունը: Մեկ բանախոսի համար նախատեսված և չօգտագործված ժամանակը չի կարող օգտագործվել ոչ այլ բանախոսի կողմից, և ոչ էլ պնդման և առարկության համար: Յուրաքանչյուր մրցափուլի ընթացքում տվյալ թիմի ցանկացած անդամ կարող է հանդես գալ որպես բանախոս: Մեկ մրցափուլի ընթացքում տվյալ թիմից կարող են հանդես գալ միայն երկու բանախոսներ: Բացառիկ հանգամանքներում գործադիր տնօրենը կարող է միևնույն բանախոսին թույլատրել ելույթ ունենալ քսանհինգ (25) րոպեից ավել: Միջազգային մրցափուլում թարգմանիչ օգտագործող թիմերին հատկացվում է լրացուցիչ ժամանակ: Ցանկացած մակարդակի որևէ մրցափուլում հայտարարությունների հերթականությունը հետևյալն է.

- Հայցվոր 1
- Հայցվոր 2
- Պատասխանող 1
- Պատասխանող 2
- Պնդում (Հայցվոր1 կամ 2)
- Առարկություն (Պատասխանող1 կամ 2):

Մրցափուլի սկզբում թիմերին թույլատրվում է վերապահել տասը (10) րոպե՝ պնդման և առարկության համար: Թիմի անդամները դատավորի օգնականին պետք է նախքան մրցափուլի սկիզբը տեղյակ պահեն, թե ար-

դյո՞ք իրենք կամենում են ժամանակ ստանալ այդ նպատակով, և բանավոր հայտարարությունների սկզբում պետք է դա հայտնեն դատավորներին:

Չորս նախնական մրցափուլերի արդյունքում որոշվում են այն թիմերը, որոնք դուրս են գալիս կիսաեզրափակիչ փուլ, իսկ կիսաեզրափակիչների հաղթողները դուրս են գալիս եզրափակիչ: Եզրափակիչ փուլի հաղթողը դառնում է չեմպիոն և իրավունք է ստանում ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետությունը միջազգային մրցափուլում, իսկ հակառակորդ թիմը ճանաչվում է երկրորդը: Մնացած բոլոր թիմերի տեղերը որոշվում են նախնական փուլերից սկսած՝ նրանց գրաված տեղերի միջոցով: Մրցույթի արդյունքում որոշվում են նաև նախնական մրցափուլերի և ամբողջ մրցույթի լավագույն բանախոսները, ինչպես նաև լավագույն հայցադիմումը ներկայացրած թիմը:

Թիմերի ստացած միավորները: Մրցափուլում յուրաքանչյուր բանախոսի ստացած ընդհանուր միավորները որոշվում են բոլոր նախնական փուլերում նրա ընդհանուր միավորները գումարելու միջոցով (հաշվի առնելով բանախոսի ստացած բոլոր տուգանային միավորները), և այդ ընդհանուր թիվը բաժանելով բանախոսի մասնակցած բոլոր նախնական մրցափուլերի թվի վրա: Բանախոսների գրաված տեղերի սանդղակը կազմվում է՝ սկսելով ամենաբարձր միավորներից:

Յուրաքանչյուր թիմի հայցադիմումնի ընդհանուր միավորները որոշվում են տվյալ թիմի հայցվորի հայցադիմումնի և պատասխանողի հայցադիմումնի ընդհանուր նախնական միավորները գումարելու միջոցով՝ վեց դատավորների գնահատած ընդհանուր միավորներով, որոնց առավելագույն հնարավոր գումարը կազմում է 600: Թիմերի հայցադիմումների գրաված տեղերի սանդղակը կազմվում է՝ սկսելով ամենաբարձր միավորներ շահած հայցադիմումնից: Միավորները հաշվելիս հաշվի են առնվում թիմերի ստացած տուգանքները:

Մրցույթի ընթացքում մրցույթի կառավարիչը իրավունք ունի թիմերին նշանակելու տույժեր: Կառավարչի այդ իրավասությունը կարելի է բաժանել երկու խմբի՝ ոչ հայեցողական և հայեցողական տույժեր: Հայեցողական և ոչ հայեցողական տույժերը թիմերի նկատմամբ կարող են կիրառվել կամ ընդհանուր կամ մասնավոր կարգով: Ընդհանուր տույժերը բխում են ընդհանուր տիպի խախտումներից և կիրառվում են թիմի նկատմամբ նրա բոլոր մրցափուլերում, ասենք՝ հայցադիմումը կառավարչին ուշ առաքելու համար:

Մասնավոր տույժը մասնավոր խախտում է ենթադրում և կիրառվում է թիմի նկատմամբ կոնկրետ մրցափուլում, ասենք՝ հայցադիմումը որևիցե թիմի ուշ առաքելու համար կամ կոնկրետ մեկ թիմի հանդեպ խափանարար վարքագիծ ցուցաբերելիս: Բոլոր տույժերը կիրառվում են առանձին վերցրած յուրաքանչյուր դատավորի նշանակած միավորների համար. օրինակ՝ տասնհինգ (15) միավորի տույժը, բազմապատկված երեք (3) դատավորով, միագումար կերպով կունենա քառասունհինգ (45) միավորի ազդեցություն: Յու-

րաքանչյուր թիմի նվազագույն արդյունքը մեկ դատավորի հաշվով հիսուն (50) միավոր է: Նվազագույն հաշվին հասնելուց հետո արդյունքներն այլևս չեն կրճատվում՝ անկախ տույժերի առկայությունից:

Մրցույթին մասնակցած յուրաքանչյուր թիմ մրցույթի ավարտից հետո ազգային կառավարչի կողմից ստանում է հետևյալ փաթեթը.

ա/ հայցադիմումն գնահատող յուրաքանչյուր դատավորի գնահատման թերթիկի և նշանակված տուգանքների (եթե այդպիսիք կան), ինչպես նաև կցված դիտողությունների (եթե այդպիսիք կան) պատճենը,

բ/ մրցափուլի նախնական փուլերում բանավոր ելույթները գնահատող յուրաքանչյուր դատավորի գնահատման թերթիկի և նշանակված տուգանքների (եթե այդպիսիք կան), ինչպես նաև կցված դիտողությունների (եթե այդպիսիք կան) պատճենը,

գ/ մրցափուլի նախնական փուլերի բոլոր գրաված տեղերի սանդղակների պատճենը՝ ներառյալ հաղթանակների և պարտությունների գրանցված միավորների ընդհանուր գումարները, բոլոր նախնական միավորների գումարը և բոլոր փուլային միավորների գումարը,

դ/ մրցափուլի նախնական փուլերում բանախոսների գրաված տեղերի սանդղակների պատճենը՝ ներառյալ բանախոսի բոլոր ընդհանուր անհատական միավորները,

ե/ մրցափուլի նախնական փուլերում հայցադիմումների գրաված տեղերի սանդղակների պատճենը՝ ներառյալ բոլոր ընդհանուր հայցադիմումների միավորները և

զ/ մրցափուլի միջանկյալ փուլերի ամփոփումը:

Մրցույթի ավարտից հետո հաղթող թիմի և լավագույնը ճանաչված հայցադիմումները թարգմանվում են և սահմանված ժամանակահատվածում ուղարկվում են Վաշինգթոն, ինչպես նաև տարվում են աշխատանքներ հաղթող թիմի մասնակցությունը միջազգային մրցափուլին ապահովելու նպատակով:

Ամեն տարի գարնանը ԱՄՆ մայրաքաղաք Վաշինգթոնում ընթացող միջազգային մրցափուլին մասնակցում են ազգային և տարածաշրջանային մրցույթներում հաղթող թիմերը:

Միջազգային մրցափուլը բաղկացած է 4 նախնական, ընտրական և եզրափակիչ մրցափուլերից: Նախնական փուլերի արդյունքում առաջին 16 թիմերը տեղափոխվում են մրցույթի ընտրական մրցափուլեր: Դրանցում հաղթող ութ թիմերը մրցում են քառորդ եզրափակիչում, որից չորս թիմեր անցնում են կիսաեզրափակիչ: Ի վերջո, երկու թիմերը հանդիպում են եզրափակիչ՝ Ջեսսպի աշխարհի գավաթի խաղարկության փուլում:

Ջեսսպի մրցույթի աշխարհի գավաթի հաղթող ճանաչված թիմը հռչակվում է Ջեսսպի աշխարհի գավաթի չեմպիոն:

Մրցանակներ: Ջեսսպի մրցույթի աշխարհի Գավաթի խաղարկության ժամանակ տրամադրվում է երկու մրցանակ՝ հուշանվեր և Ջեսսպի գավաթը, որը չեմպիոնի կողմից մեկ տարի պահվում է տվյալ բուհում: Ջեսսպի

մրցույթի աշխարհի գավաթի խաղարկության չենպիտնը պատասխանատվություն է կրում Ջեսսուփի Գավաթի ապահովության համար այնքան ժամանակ, քանի դեռ դա գտնվում է իր տիրապետության ներքո, և պարտավորվում է նախքան հաջորդ տարվա միջազգային մրցափուլը Ջեսսուփի գավաթը պատշաճ կարգով վերադարձնել գործադիր տնօրենին:

Ազգային և տարածաշրջանային մրցափուլերում լավագույնը ճանաչված հայցադիմումները մասնակցում են հայցադիմումների «Յարդի Դիլլարդ» մրցանակի մրցույթին: «Յարդի Դիլլարդ» մրցանակի խաղարկությունում լավագույնը ճանաչված հինգ հայցադիմումները մասնակցում են «Ռիչարդ Բաքստեր» մրցանակի մրցույթին:

Գոյություն ունի Բաքստերի 2 մրցանակ. առաջինը սահմանված է լավագույն հայցվորի հայցադիմումի համար, իսկ երկրորդը՝ լավագույն պատասխանողի հայցադիմումի համար: Մրցանակը շնորհվում է լավագույն հայցվոր և լավագույն պատասխանող հայցադիմումներ ներկայացրած թիմերին: Բաքստերի մրցանակին արժանացած հայցադիմումները տպագրվում են ILSA-ի «Միջազգային և համեմատական իրավունք» ամսաթերթի համապատասխան տարվա համարում:

«Ջեսսուփի Ոգին» մրցանակը առաջին անգամ ստեղծվել է 1996թ.-ին և նախատեսված է այն թիմի համար, որը Ջեսսուփի մրցույթի ժամանակ լավագույնս է դրսևորում Ջեսսուփի ոգին, այն է՝ ընկերություն, գերազանց ուսումնական առաջընթաց, մրցակցություն և մրցակիցների արժանիքների ճանաչում: Մրցանակը տրվում է միջազգային մրցափուլի մասնակիցների ձայների մեծամասնությամբ կամ էլ ընտրվում է գործադիր տնօրենի կողմից՝ խորհրդակցելով թիմերի հետ: Մրցանակի հիմնական նպատակն է սահմանել չափորոշիչներ, որի շնորհիվ բոլոր մասնակիցները կձգտեն կառավարել իրենց գործունեությունը և մասնագիտական հմտությունները:

ՋԵՍՍՈՒՅԹԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԵՐ ԿԱՅՔԸ

Նոր հազարամյակը բավականին լուրջ ու կարևոր պահանջներ է դնում այսօր ամենատարբեր կառույցների ու կազմակերպությունների առջև: Այդ պահանջներից մեկը գործունեության թափանցիկությունն է, որի ապահովումն այսօր գերակա ուղղություն է և՛ պետական, և՛ հասարակական, և՛ առևտրային կազմակերպությունների ու տարաբնույթ համակարգերի համար: Այս գործում հիմնական և ամենադյուրին միջոցը դարձել է վեբ կայքը, որն իսկապես անգնահատելի օգտակարություն ունի: Հանրությանը մշտապես տեղեկացված պահելու և Ջեսսուփի մրցույթի հեղինակությունն ու մասսայականությունը խթանելու նպատակով Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան ստեղծեց Հայաստանում մրցույթի պաշտոնական վեբ կայքը՝ <http://jessup.am>: «Ֆ.Ջեսսուփի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի վեբ կայքը մշտապես թարմացվում է և մանրամասն տեղեկատվություն է հաղորդում

«Ֆ.Ջեսսօպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի միջազգային ու հայաստանյան մրցափուլերի վերաբերյալ:

Կայքի առաջին էջում կարելի է ծանոթանալ մրցույթի ստեղծմանն ու պատմությանը, միջազգային ու հայաստանյան մրցափուլերի կազմակերպիչներին, նրանց գործունեությանն ու ծրագրերին:

Կայքն ունի երկու խումբ էջեր: Առաջին խմբում ներառված են ընթացիկ տարվա Ջեսսօպի մրցույթի կազմակերպական հարցերին առնչվող էջերը՝ «Կանոնները», «Ժամանակացույցը», մրցույթի այդ տարվա թեման, մրցույթին վերաբերող փաստաթղթերը: Այստեղ տեղակայվում են այդ տարվա մրցույթի արդյունքները, տեղեկատվություն մրցույթի հովանավորների մասին և ֆոտոալբոմ: Էջերի երկրորդ խումբն ընդգրկում է մրցույթի վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվություն պարունակող էջերը՝ Մեր մասին, Հաճախ տրվող հարցեր, «Ջեսսօպի աշխարհում», մրցույթի նախորդ տարիների մասին պատմող «Արխիվ» էջը, մրցույթին վերաբերող զանազան լուրեր, «Կապ» և «ՋԵՍՍՍ» էջերը:

Կայքի «Կանոններ» էջում տեղադրված են մրցույթի պաշտոնական կանոններն ու ազգային մրցափուլի կանոնները: «2005թ. Ֆ.Ջեսսօպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի՝ Հայաստանի Հանրապետության մրցափուլերի համար նախատեսված ազգային կանոնների հավելվածը հաստատվում է հայաստանյան մրցույթի կազմակերպչի կողմից՝ հիմնվելով Իրավաբան ուսանողների Միջազգային ասոցիացիայի (ILSA) գործադիր տնօրենի հավանության վրա: Ազգային կանոնների հավելվածի նպատակն է հեշտացնել հայաստանյան մրցափուլերի անցկացումը:

«Ժամանակացույց» էջում տեղադրված են մրցույթի միջազգային և հայաստանյան մրցափուլերի ժամանակացույցերը, որոնք յուրաքանչյուր տարի հաստատվում են մրցույթի գործադիր գրասենյակի կողմից և պարտադիր են մրցույթի անցկացման համար:

«Մրցույթի թեմա» էջում կարելի է ծանոթանալ մրցույթի այդ տարվա թեմային՝ Կոնպրոմիսին, որում արծարծված վեճը լուծելու նպատակով կողմերը դիմում են Արդարադատության միջազգային դատարանին՝ նախապես կազմելով իրենց հայցադիմումները հայցվորի և պատասխանողի համար: Էջում տեղադրված կոնպրոմիսի պարզաբանումները ընդգրկում են այն ուղղումներն ու պարզաբանումները, որոնք մասնակիցները պետք է հաշվի առնեն կոնպրոմիսը դիտարկելիս: Էջի իրավաբանական շտեմարան բաժինը ծանոթացնում է WESTLAW իրավաբանական շտեմարանից օգտվելու կարգին: WESTLAW-ն օն-լայն իրավաբանական տվյալների բազա է, որի մուտքի ազատ գաղտնաբառը թոմսոն ընկերության մասնաճյուղ «West»-ի կողմից մեծահոգաբար տրամադրվում է Ջեսսօպի մրցույթի մասնակից թիմերին և նրանց հնարավորություն է ընձեռում ծանոթանալ Միջազգային դատարանի քննած գործերի, դատավարական պրակտիկայի տարբեր դեպքերը քննարկող հոդվածների, ինչպես նաև տարբեր երկրների դատարանների վարած գործերի հետ:

Էջում տեղադրվող թիմերին տրամադրված օժանդակ նյութերի երկու փաթեթներում նշվում են մրցույթի մասնակիցների համար օգտակար ինֆորմացիա պարունակող ինտերնետային էջերը:

«Մրցույթի փաստաթղթեր» էջում տեղադրված են մրցույթի հայտարարությունը և թիմերի գրանցման ձևը: «Մրցույթի արդյունքներ էջում» կարելի է ծանոթանալ մրցույթի ընթացիկ տարվա հայաստանյան մրցափուլերի ամփոփմանը և պաշտոնական արդյունքներին, ինչպես նաև միջազգային մրցափուլի վերջնական արդյունքներին, այդ տարվա լավագույն հայցադիմումների մրցույթին մասնակցություն ունեցած հայցադիմումների ընդհանուր գնահատականներին, մրցույթի հարյուր լավագույն բանախոսների արդյունքներին և մրցույթի միջանկյալ մրցափուլերի արդյունքներին:

«Մեր հովանավորները» էջը տեղեկություններ է պարունակում մրցույթի հովանավորների մասին, իսկ «Ֆոտոալբոմ» էջում կարող եք տեսնել լուսանկարներ մրցույթից:

Էջերի երկրորդ խմբի «ՖՁ-ն աշխարհում» էջում կարելի է ծանոթանալ Ջեսսօպի մրցույթի ԱՄՆ-ի, Արգենտինայի, Բրազիլիայի, Գերմանիայի, Կանադայի, Մեքսիկայի, Միացյալ Թագավորության, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի ազգային մրցափուլերի պաշտոնական վեբ կայքերին: «Արխիվ» էջում տեղադրված են նախորդ տարիների մրցույթին վերաբերող նյութերը: «Լուրեր» էջում տեղադրվում են մրցույթի կազմակերպման և անցկացման վերաբերյալ լուրերն ու հայտարարությունները: Իսկ «Կապ» էջում տեղակայված են մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի ազգային կառավարչի և Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիայի՝ մրցույթի գործադիր տնօրենի կոնտակտները:

«Ֆ.Ջեսսօպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի վեբ կայքը չի սահմանափակվում հայերեն ինֆորմացիայով: Կայքը երկլեզու է, բոլոր էջերին ու ամբողջ ինֆորմացիային կարելի է ծանոթանալ նաև անգլերենով, ինչը կայքը օգտակար և հասանելի է դարձնում նաև անգլիախոս այցելուներին: Հուսով ենք, որ կայքն իսկապես օգտակար և բովանդակալից է, և գտնում ենք, որ այն ապահովում է մրցույթի մասնակիցների ու մրցույթով բոլոր հետաքրքրվողների համար անհրաժեշտ նյութերի ու տեղեկատվության մատչելիությունը: Վեբ կայքը նաև ապահովում է Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների գործունեության թափանցիկությունը և նպաստում է Ջեսսօպի մրցույթի հեղինակության ու մասսայականության մեծացմանը:

Շուտով Ջեսսօպի հայաստանյան մրցույթի վեբ կայքը կունենա մի նոր բաժին՝ Հայաստանի Ջեսսօպի ակումբի ինտերնետային էջը, որը մատչելի կդարձնի ակումբի գործունեության ու կառուցվածքի վերաբերյալ ամբողջ տեղեկատվությունը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՍԱՓԻ ԱԿՈՒՄԲԸ

Ակումբի ստեղծումը

Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան, անվերապահորեն աշխատելով Հայաստանում Ձեսափի մրցույթի կայացման ուղղությամբ և մեկտեղելով իր և Ձեսափի մրցույթի բարեկամների ջանքերը, հիմնադրեց Հայաստանի Ձեսափի ակումբը:

Ակումբի ստեղծումն ունի հեռահար նպատակներ ոչ միայն մրցույթի ավանդույթի արմատավորման, այլև երիտասարդ իրավաբանների մասնագիտական զարգացման ուղղությամբ:

Ակումբը, լինելով Ձեսափի մրցույթին և երիտասարդ իրավաբաններին աջակցող նորաստեղծ օղակ, արդեն իսկ կատարում է իր առաջին քայլերը: Ակումբը համախմբում է Ձեսափի մրցույթի մասնակիցների, դատավորների և այլ համախոհների, որոնք տարիներ շարունակ մասնակցել են մրցույթին կամ իրենց նպաստն են բերել մրցույթի կազմակերպման ու անցկացման պատասխանատու գործին:

2006թ. ապրիլի 7-ին Երևան հյուրանոցում տեղի ունեցավ Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիայի կողմից հիմնադրված Հայաստանի Ձեսափի ակումբի անդամների առաջին ժողովը: Ժողովին մասնակցում էին «Ֆ. Ձեսափի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի կազմակերպիչներ, դատավորներ, մրցույթի մասնակիցներ և հայաստանյան մրցափուլի հաղթող թիմի անդամները, որոնք մի քանի օր առաջ էին վերադարձել Վաշինգթոնում կայացած միջազգային մրցափուլից:

Հայաստանի Ձեսափի ակումբի առաջին ժողովի ընթացքում քննարկվեց և ընդունվեց ակումբի կանոնակարգը, որն արտացոլում է ակումբի գործունեության առարկան ու նպատակները, ակումբի կառուցվածքը, ակումբի և նրա մարմինների կարգավիճակը: Ակումբի առաջին ժողովի ընթացքում ընտրվեց նաև ակումբի խորհրդի կազմը, որը կարևոր դեր է ստանձնելու ակումբի նպատակային գործունեության մեջ:

Ժողովի մասնակիցները քննարկեցին և հավանության արժանացրեցին ակումբի 2006թ.-ի գործունեության հիմնադրույթները: Հատկապես կարևորվեց Հայաստանում Ձեսափի մրցույթի տարածման և մասսայականացման խնդիրը:

Ակումբի կանոնակարգը

Հայաստանի Ձեսափի ակումբի կանոնակարգը ընդունվել է ակումբի մասնակիցների կողմից՝ 2006թ.-ի ապրիլի 7-ին կայացած ակումբի ժողովի ընթացքում: Կանոնակարգը հաստատվել է ՀԵԻԱ-ի վարչության 2006թ.-ի ապրիլի 10-ի որոշմամբ: ՀԵԻԱ-ի վարչության կողմից Հայաստանի Ձեսափի ակումբի համակարգող է նշանակվել Արփիմե Եղիկյանը:

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Կ Ա Ր Գ

Հայաստանի Ջեսսուպի ակումբի

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

- 1.1. «Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիա» հասարակական կազմակերպության (հետագա տեքստում՝ ՅԵԻԱ) Հայաստանի Ջեսսուպի ակումբը» (հետագա տեքստում՝ ակումբ) ՅԵԻԱ-ի կառուցվածքային ստորաբաժանումն է, որը ստեղծվել է ՅԵԻԱ-ի վարչության 07.04.2006 թ.-ի որոշմամբ:
- 1.2. Ակումբը գործում է ՀՀ օրենսդրությանը, ՅԵԻԱ-ի կանոնադրությանը և սույն կանոնակարգին համապատասխան:
- 1.3. Ակումբի անվանումն է.
Հայերեն՝ «Հայաստանի Ջեսսուպի ակումբ», կրճատ՝ Ջեսսուպի ակումբ:
Անգլերեն՝ Jessup Club of Armenia, կրճատ՝ Jessup Club:
- 1.4. Կազմակերպության գտնվելու վայրն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, քաղաք Երևան, Նալբանդյան 7, բն. 2, հեռախոս՝ 54-01-99, ֆաքս՝ 58-02-99, էլ. փոստ՝ jessup@ayla.am, վեբ կայք՝ <http://jessup.ayla.am>:

2. ԱԿՈՒՄՔԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

- 2.1. Ակումբի գործունեության առարկան և նպատակներն են.
  - ա) կազմակերպել քննարկումներ, երկխոսություններ, սեմինարներ միջազգային արդի խնդիրների շուրջ,
  - բ) նպաստել Հայաստանում «Ֆ.Ջեսսուպի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի կազմակերպմանը,
  - գ) նպաստել Հայաստանում Ջեսսուպի մրցույթի մասսայականացմանը, կարևորության գիտակցմանը, դերի և նշանակության բարձրացմանը,
  - դ) նպաստել Հայաստանում մրցույթի ավանդույթների արմատավորմանը և շարունակականության ապահովմանը,
  - ե) նպաստել Հայաստանում իրավաբան ուսանողների կողմից միջազգային իրավունքի յուրացմանը, այդ բնագավառում գիտելիքների խորացմանը, կատարելագործմանը և ամրապնդմանը,
  - զ) նպաստել իրավաբան ուսանողների հաղորդակցությանը իրավագիտության զարգացման միջազգային փորձին, խթանել այդ ոլորտում ինքնուրույն հետազոտությունների իրականացմանը,
  - է) համագործակցել իրավաբան ուսանողների, արտասահմանյան և միջազգային կազմակերպությունների, ինչպես նաև ՀՀ այլ երիտասարդական ու ուսանողական կազմակերպությունների հետ,
  - թ) նպաստել Հայաստանում Ջեսսուպի մրցույթի կազմակերպման և ակումբի նպատակների իրականացման համար ֆինանսական միջոցների հայթայթմանը:

3. ԱԿՈՒՄԲԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ

- 3.1. Ակումբը իրավաբանական անձ չէ, գործում է ակումբի մասնակիցների կողմից ընդունված և ՀԵԻԱ-ի վարչության կողմից հաստատված կանոնակարգի հիման վրա ու համարվում է ՀԵԻԱ-ի կառուցվածքային ստորաբաժանումը:
- 3.2. Ակումբը կարող է համագործակցել ՀՀ պետական և ոչ պետական մարմինների, միջազգային կազմակերպությունների և անհատ անձանց, ինչպես նաև արտասահմանյան նմանատիպ ակումբների և այլ կազմակերպությունների հետ:
- 3.3. Ակումբը կարող է հրատարակել լրատուներ, տեղեկատվական թերթիկներ, ինչպես նաև իր գործունեության մասին տեղեկատվություն տարածել՝ օգտագործելով նաև ՀԵԻԱ-ի պաշտոնական վեբ կայքում տեղակայված Ջեսսպի մրցույթի վեբ կայքը:
- 3.4. Ակումբը կարող է ունենալ պաշտոնաթղթեր, խորհրդանիշ և նույնացնող այլ հատկանիշներ:

4. ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱԿՈՒՄԲԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆԸ

- 4.1. Ակումբի գործունեությանը կարող է մասնակցել յուրաքանչյուր ոք, ով մասնակցել է Ջեսսպի մրցույթին որպես դատավոր, դատավորի օգնական կամ մրցույթի մասնակից, հետաքրքրված է ակումբի նպատակներով և գործունեությամբ:

5. ԱԿՈՒՄԲԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

- 5.1. Ակումբի մարմիններն են ակումբի համակարգողը և ակումբի խորհուրդը:
- 5.2. Ակումբի համակարգողը հանդիսանում է ակումբի գործադիր մարմինը, որը նշանակվում է ՀԵԻԱ-ի վարչության կողմից:
- 5.3. Ակումբի համակարգողը՝
  - ա) իրականացնում է ակումբի ընթացիկ գործունեությունը,
  - բ) ակումբի խորհրդի ընդունմանն է ներկայացնում ակումբի գործունեության ամենամյա աշխատանքային պլանի, պլանում կատարված փոփոխությունների և ծրագրերի առաջարկների նախագծերը, իսկ ՀԵԻԱ-ի նախագահի հաստատմանը՝ ակումբի խորհրդի կողմից ընդունված պլանը, պլանում կատարված փոփոխությունները և ծրագրերի առաջարկները,
  - գ) ակումբի մասնակիցների թվից կարող է ընտրել ակումբի գործունեության տարբեր ուղղությունների կամ կոնկրետ ծրագրի կամ միջոցառման պատասխանատուներ, ձևավորել աշխատանքային խմբեր և այլ մարմիններ, նշանակել դրանց ղեկավարներ,
  - դ) վարում է ակումբի խորհրդի նիստերը՝ առանց քվեարկության իրավունքի,
  - ե) ստորագրում է ակումբի մասնակիցների և ակումբի խորհրդի կողմից

մից ընդունված փաստաթղթերը,

զ) հանդես է գալիս ակունքի անունից, ներկայացնում է ակունքը տարբեր մարմիններում և կազմակերպություններում, ընդունում է որոշումներ՝ կապված ակունքի կազմակերպման և գործունեության հետ,

է) վեցամսյա գրավոր հաշվետվություններ է ներկայացնում ակունքի խորհրդին և ՅԵԻԱ-ի նախագահին, իսկ տարեկան գրավոր հաշվետվություն՝ ակունքի մասնակիցներին և ՅԵԻԱ-ի նախագահին՝ ակունքի գործունեության մասին, կատարում է իր իրավասություններից բխող, ՅԵԻԱ-ի կանոնադրությանը և սույն կանոնակարգին չհակասող այլ աշխատանքներ, ՅԵԻԱ-ի նախագահի հանձնարարությունները:

5.4. Ակունքի՝ 5 հոգուց բաղկացած խորհուրդը ընտրվում է ակունքի մասնակիցների կողմից 1 տարի ժամկետով և համարվում է ակունքի խորհրդակցական մարմինը:

5.5. Ակունքի խորհուրդը.

ա) ընդունում է ակունքի գործունեության ամենամյա աշխատանքային պլանը, պլանում կատարված փոփոխությունները և ծրագրերի առաջարկները,

բ) ակունքի գործունեության առարկայի և նպատակների վերաբերյալ ակունքի համակարգողին ներկայացնում է առաջարկություններ,

գ) կատարում է իր իրավասություններից բխող, ՅԵԻԱ-ի կանոնադրությանը և սույն կանոնակարգին չհակասող այլ աշխատանքներ:

5.6. Ակունքի խորհուրդը իր հերթական նիստերը հրավիրում է իր կողմից սահմանված պարբերականությամբ: Ակունքի խորհրդի արտահերթ նիստ կարող է հրավիրվել խորհրդի անդամների մեծամասնության, ակունքի համակարգողի առաջարկով՝ ակունքի համակարգողի կողմից: Ակունքի մասնակիցները անարգել կերպով կարող են մասնակցել ակունքի խորհրդի նիստերին:

6. ԱԿՈՒՄԲԻ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՅԱՑՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ ԵՎ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

6.1. Ակունքի գույքը և միջոցները գոյանում են ՅԵԻԱ-ի կողմից տրամադրված միջոցներից, ինչպես նաև օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից:

6.2. Ակունքը գույքի և միջոցների նկատմամբ ունի տիրապետման և օգտագործման իրավունք:

6.3. Ակունքը կարող է ունենալ ընթացիկ հաշիվ, որի միջոցները կարող են ծախսվել ՅԵԻԱ-ի նախագահի կողմից հաստատված նախահաշվով:

6.4. Ակունքի գործունեության և ֆինանսական միջոցների օգտագործման հաշվետվությունները հաստատում է ՅԵԻԱ-ի նախագահը:

6.5. Ակունքին պատկանող գույքը օգտագործվում է իր կանոնադրական նպատակների ու խնդիրների իրականացման համար:

7. ԱԿՈՒՄԲԻ ՎԵՐԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԵՎ ԼՈՒԾԱՐՈՒՄԸ

- 7.1. Ակունքը կարող է վերակազմակերպվել կամ լուծարվել ՅԵԻԱ-ի վարչության որոշմամբ:
- 7.2. Ակունքի լուծարման դեպքում նրա ֆինանսական միջոցները օգտագործվում է ակունքի կանոնադրական նպատակների և խնդիրների իրականացման նպատակով: Դրա անհնարինության դեպքում այն փոխանցվում է ՅԵԻԱ-ի բյուջե:

Ակունքի խորհուրդը

Ակունքի խորհրդի կազմը մեկ տարի ժամկետով ընտրվեց ակունքի մասնակիցների կողմից: Այն խորհրդատվական մարմին է հանդիսանալու, և նրա արդյունավետ գործունեությամբ է պայմանավորված ակունքի նպատակների ու ռազմավարության իրականացումը: Խորհրդի կազմում 2006թ.-ի համար ընդգրկվեցին մրցույթի դատավորներ, մարզիչներ և մրցույթի նախորդ տարիների մասնակիցներ:

Հրաչյա Մարանգուլյանը 1997-2003թթ. սովորել և ավարտել է ԵՊՀ Իրավաբանական ֆակուլտետի բակալավրիատը, այնուհետև՝ մագիստրատուրան: 2002-2004թթ. ավարտել է Փարիզ 1 Պանթեոն-Սորբոն և Փարիզ 1 Պանթեոն-Ասաս համալսարանը՝ միջազգային տնտեսական իրավունք մասնագիտացմամբ: 2004-2006թթ. աշխատել է «Կոնվերս բանկ» ՓԲԸ-ում՝ որպես ավագ իրավաբան, միաժամանակ դասավանդել է Ռուս-հայկական պետական համալսարանում: Այժմ հանդիսանում է «Կոնվերս բանկ» ՓԲԸ-ի ֆինանսական դիտարկումների բաժնի պետը: Հրաչյա Մարանգուլյանը ունի գիտական աշխատություններ և տարբեր մրցույթների մրցանակներ: Նա 2002թ.-ի Ջեսսուպի մրցույթի հայաստանյան մրցափուլում ստացել է լավագույն բանախոսի մրցանակ և հաղթող թիմի կազմում մասնակցել միջազգային մրցափուլին: 2005 և 2006թթ.-ին եղել է Ջեսսուպի մրցույթի ազգային մրցափուլում հաղթող թիմի մարզիչը:

Եղիշե Կիրակոսյանը ծնվել է 1982թ.-ին Երևանում: 1998-ից 2004թ.-ը սովորել և ավարտել է ԵՊՀ Իրավաբանական ֆակուլտետի բակալավրիատը, այնուհետև՝ մագիստրատուրան: Այժմ սովորում է ԵՊՀ ասպիրանտուրայում: 2003–2004թթ. աշխատել է Միջազգային իրավունքի հայկական ասոցիացիայում՝ որպես իրավախորհրդատու-թարգմանիչ: 2005թ.-ի փետրվարից մինչ օրս աշխատում է որպես իրավաբան ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարության Իրավական բաժնում: Եղիշե Կիրակոսյանն ունի մի շարք հոդվածներ և աշխատություններ: Հայաստանում և արտերկրում մասնակցել է բազմաթիվ սեմինարների, մրցույթների ու գիտաժողովների և ստացել մրցանակներ: 2003 և 2004թթ. մասնակցել է Ջեսսուպի մրցույթին՝ լինելով ազգային մրցափուլի հաղթող թիմի անդամ և ավագ: 2005թ.-ին եղել է Ջեսսուպի ազգային մրցափուլի երկրորդ մրցանակակիր թիմի մարզիչը:

Նելլի Հարությունյանը 1995թ.-ին ավարտել է ԵՊՀ իրավաբանական

Ֆակուլտետը: 1994-1997-ին հանդիսացել է Ինտերպոլի ազգային գլխավոր բյուրոյի տեսուչ-թարգմանիչը: 1997-ից մինչև 1999թ.-ը աշխատել է որպես ՀՀ Գլխավոր դատախազի օգնական՝ միջազգային հարաբերությունների գծով: 1999թ.-ից մինչ օրս հանդիսանում է ՀՀ Գլխավոր դատախազության Միջազգային իրավական հարաբերությունների վարչության ղեկավար: Ունի մի շարք հոդվածներ, տարբեր երկրներում մասնակցել է մի շարք վերապատրաստման դասընթացների ու սեմինարների: 2006թ.-ին մասնակցել է Ջեսսպիի մրցույթին՝ որպես դատավոր:

Արա Ջոհրաբյանը ծնվել է 1978թ.-ին, Երևանում: 1999թ.-ին ավարտել է «Գլաժոր» կառավարման համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը և 2001թ.-ին Փաստաբանների միջազգային միության կողմից ստացել փաստաբանական գործունեության արտոնագիր: 1999-ից աշխատել է «Երևանի հաստոցաշինական արտադրական միավորում» ԲԲԸ-ում՝ որպես իրավաբան: 2000թ.-ից աշխատել է «Սրետենկա-Կոնսուլ» իրավաբանական գործակալությունում նախ՝ որպես իրավաբան, իսկ 2002-ից մինչև օրս նույն գործակալության գլխավոր տնօրենն է: Համատեղությամբ դասավանդում է Երևանի «Մանց» համալսարանում, ինչպես նաև զբաղեցնում է «Երևանի ժամացույցի գործարան» ԲԲԸ-ի տնօրենների խորհրդի նախագահի պաշտոնը: Արա Ջոհրաբյանը այս տարի մասնակցել է Ֆիլիպ Ջեսսպիի մրցույթին՝ որպես դատավոր:

Սարգիս Կնյազյանը ավարտել է Երևանի Մենեջմենթի համալսարանի իրավաբանական բաժինը: Արդեն չորս տարի է՝ աշխատում է որպես իրավաբան Արլեթս Ինտերնեյշնլ ՓԲԸ-ում, որը միջազգային իրավունքի և բիզնեսի ոլորտում խորհրդատվություն մատուցող ընկերություն է և իրավաբանական գործունեություն է ծավալում Հայաստանում: Սարգիս Կնյազյանը Քենբրիջ քաղաքում մասնակցել է Հարվարդի Առաջնորդության և բանակցությունների վարման հմտությունների ծրագրին, որը 2004թ.-ին իրականացվել է Կոնֆլիկտների կառավարման խմբի՝ CMG-ի կողմից: Իր աշխատանքային գործունեության ընթացքում նա աշխատել է Հայաստանի բանկային համակարգում ներդրումների ուղղությամբ, կատարել է տարբեր հետազոտություններ միջազգային առևտրային իրավունքի բնագավառում, զբաղվել է բանկերի, վարկային և ապահովագրական ընկերությունների քաղաքականության մշակմամբ և պայմանագրերի կազմմամբ: Սարգիս Կնյազյանը հանդիսանում է Ջեսսպիի մրցույթի առաջին մրցաշրջանի հաղթող թիմի անդամ և այս տարի մասնակցել է մրցույթին՝ որպես դատավոր:

Ակունքի գործունեության ուղղությունները

Ակունքի գործունեության առաջնայնությունների սահմանումը հանդիսացավ ակունքի մասնակիցների առաջին քայլը: Ակունքի գործունեությունը ոչ միայն ուղղված է լինելու մրցույթի կազմակերպմանն աջակցելուն, այլ նաև ունենալու է իր ուրույն դերը՝ Հայաստանի երիտասարդ սերնդի մաս-

նագիտական զարգացման ու կայացման հարցերում: Հիմնվելով ակունքի կանոնակարգին՝ ակունքը յուրաքանչյուր տարի պետք է մշակի և ընդունի իր գործունեության տարեկան աշխատանքային պլանը:

2006թ.-ի ընթացքում Ջեսսփի ակունքի գործունեության ուղղություններից է լինելու միջազգային նշանակության ամենատարբեր հիմնախնդիրների վերաբերյալ քննարկումների ու բանավեճերի կազմակերպումը: Այս միջոցառումների նպատակն է բազմակողմանի ուսումնասիրել և դիրքորոշումներ հայտնել այսօր աշխարհին հուզող մի շարք թեմաների, ազգամիջյան բախումների ու միջազգային իրավունքի ոլորտի տարբեր հարցերի շուրջ: Քննարկումների արդյունքներն ու դիրքորոշումներն ակունքի կողմից կհանրայնացվեն և, հուսով ենք, կունենան իրենց արձագանքները:

Ակունքը նախատեսում է տարբեր ուսուցողական միջոցառումներ ու սեմինարներ կազմակերպել իրավաբան ուսանողների համար՝ միջազգային իրավունքի դրույթների, փաստաթղթերի, սուբյեկտների ու այլ արդիական հարցերի շուրջ: Գործունեության այս ուղղությունը նպաստելու է իրավաբանների նոր սերնդի կողմից միջազգային իրավունքի յուրացմանը, այս բնագավառում նրանց գիտելիքների կատարելագործմանը, հաղորդակից է դարձնելու երիտասարդ իրավաբաններին իրավագիտության զարգացման միջազգային փորձին, խթանելու է նրանց կողմից ինքնուրույն հետազոտությունների իրականացումն ու մասնագիտական հմտությունների զարգացումը:

Ակունքը համագործակցության եզրեր է փնտրելու աշխարհի տարբեր երկրների ուսանողական ու իրավաբանական կազմակերպությունների հետ՝ ծանոթանալու համար նրանց փորձին, բարելավելու համար Ջեսսփի մրցույթի կազմակերպման գործը: Ակունքը զբաղվելու է նաև մրցույթի համար ֆինանսական միջոցների հայթայթման հարցերով, քանի որ գաղտնիք չէ, որ մրցույթի հաջող կազմակերպումը բավական ֆինանսական միջոցներ է պահանջում:

2006թ.-ի ընթացքում ակունքի գործունեության առաջին քայլերից է այս գրքուկի տպագրումը, ինչպես նաև ակունքի լրատուի հրատարակումը, որը արդեն տպագրվել է և բաժանվում է իրավաբան ուսանողների, Ջեսսփի մրցույթով հետաքրքրվողների ու շահագրգիռ անձանց միջև: Լրատուի առաջին համարը մանրամասն ու բազմակողմանի տեղեկատվություն է պարունակում 2006թ.-ի մրցույթի ազգային մրցափուլի և ընդհանրապես Ջեսսփի մրցույթի մասին, մրցույթի մասնակիցների կարծիքներ ու լուրեր:

Նապատեսվում է կազմակերպել ուսանողական գիտաժողով միջազգային իրավունքի բնագավառում՝ զարգացնելու համար ուսանողների հետտորական ձիրքերն ու ինքնադրսևորման հնարավորություն ընձեռելու մասնակիցներին, քանի որ բանավոր խոսքի հմտությունը այն հիմնական հատկանիշներից է, որը բարձր է գնահատվում Ջեսսփի մրցույթում:

Ջեսսփի մրցույթին մասնակցող թիմերին մեծ աջակցություն կլինի մրցույթի հայցադիմումների կազմման վերաբերյալ ուղեցույց-ձեռնարկների մշակումը, որը ևս հանդիսանում է Ջեսսփի ակունքի ապագա ծրագրերից:

Ակնհայտ է, որ ակունքի արդյունավետ աշխատանքը իսկապես մեծ ներդրում կունենա թե՛ Հայաստանում Ջեսսսի մրցույթի կայացման, թիմերի պատրաստվածության ու արդյունքների բարելավման, թե՛ երիտասարդ իրավաբանների զարգացման, նրանց մասնագիտական որակների ձևավորման հարցում և թե՛ միջազգային իրավունքի ինստիտուտի կայացման գործում: Շուտով ակունքը կունենա իր ինտերնետային էջը, որը կպարունակի մանրամասն տեղեկատվություն ակունքի գործունեության վերաբերյալ: Այն մատչելի կդարձնի ակունքի ծրագրերը ակունքի մասնակիցների ու հետաքրքրվողների համար:

ԿՈՆՏԱԿՏՆԵՐ

Ֆիլիպ Ջեսսսի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի ազգային կառավարիչն է Լուսինե Աբգարյանը:

Հասցե՝ Հայաստան, ք.Երևան, 0010, Նալբանդյան 7, բն. 2

Հեռախոս՝ (374 10) 540199

Հեռապատճե՝ (374 10) 580299

Էլ. փոստ՝ jessup@ayla.am

Մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի վերաբերյալ անհրաժեշտ տեղեկատվություն կարելի ստանալ «Ֆ.Ջեսսսի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի <http://jessup.ayla.am> պաշտոնական վեբ կայքից:

Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիայի Ֆիլիպ Ջեսսսի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ մրցույթի գործադիր տնօրենն է Մայքլ Փեյլը:

Էլ. փոստ՝ peil@ilsa.org

Մրցույթի միջազգային և ազգային մրցափուլերի վերաբերյալ անհրաժեշտ տեղեկատվություն կարելի ստանալ Իրավաբան ուսանողների միջազգային ասոցիացիայի www.ilsa.org պաշտոնական վեբ կայքից:

Հայաստանի Ջեսսսի ակունքի համակարգողն է Արփինե Եղիկյանը:

Հասցե՝ Հայաստան, ք.Երևան, 0010, Նալբանդյան 7, բն. 2

Հեռախոս՝ (374 10) 540199

Հեռապատճե՝ (374 10) 580299

Էլ. փոստ՝ jessupclub@ayla.am

Հայաստանի Ջեսսսի ակունքի գործունեության ու ծրագրերի վերաբերյալ անհրաժեշտ տեղեկատվություն կարելի է գտնել ակունքի ինտերնետային էջում, որը կտեղակայվի «Ֆ.Ջեսսսի անվան միջազգային իրավունքի դատախազ» մրցույթի հայաստանյան մրցափուլի <http://jessup.ayla.am> պաշտոնական վեբ կայքում:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Օրեցօր խստացող մարտահրավերների այս դարուն դժվար է գերազնահատել կրթված ու կայացած նոր սերնդի դերը երկրների զարգացման ճանապարհին: Այն կիրառելի է նաև երիտասարդ իրավաբանների սերնդի համար, ինչի գիտակցումն էլ ՀԵԻԱ-ի համար խթան է հանդիսանում Ջեսսափի մրցույթի կայացման համար Հայաստանում ամուր հիմքեր և ավանդույթներ ստեղծելու գործում: Ֆիլիպ Ջեսսափի անվան միջազգային իրավունքի դատախազն այսօր իր կողմն է գրավում աշխարհի հարյուրից ավելի երկրների ամենահեղինակավոր համալսարաններն ու իրավաբանական դպրոցները: Մրցույթին ամեն տարի մասնակցում են թիմեր աշխարհի տարբեր ծայրերից, որոնք ցուցաբերում են իրենց գիտելիքներն ու հմետորական հմտությունները: Մրցույթն, անշուշտ, արժանի տեղ է զբաղեցնում այսօր աշխարհի տարբեր երկրներում իրավաբանական կրթության որակի բարձրացման ու իրավաբանների նոր սերնդի մասնագիտական կայացման ճանապարհին:

Կարևորելով իր առաքելության հիմնադրույթ հանդիսացող նոր սերնդի երիտասարդ իրավաբանների մասնագիտական զարգացման գործընթացը և գիտակցելով դրանում Ջեսսափի մրցույթի ներդրումը՝ Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան լրջորեն աշխատում է այդ ուղղությանը՝ համադրելով իր համախոհների ու բարեկամների ջանքերը: Այս գրքույկ ուղեցույցը ևս վկայությունն է այն բանի, որ ՀԵԻԱ-ն անգնահատելի է համարում բոլոր այն մարդկանց ջանքերն ու ներուժը, որոնք իրենց անշահախնդիր օգնությունն են ցուցաբերում ՀԵԻԱ-ին և ամեն ինչ անում են աշխարհի ուժեղագույն մասնակից թիմերին արժանի հակառակորդ լինելու համար: Այս դժվարին գործը անընդհատ ու լուրջ աշխատանք ու ջանքեր է պահանջում: Եվ այսօր կարելի է ասել, որ հաջողության հասնելու վստահությունն է, որ խթանում է Ջեսսափի մրցույթի բազմաթիվ բարեկամներին ներդնել իրենց փորձն ու եռանդը՝ ի նպաստ նոր սերնդի երիտասարդ իրավաբանների:

- © ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ԱՍՈՑԻԱՅԻԱ
- © ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
- © «ԼԻԳԼ ԸԼԱՅԸՆՍ» ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ք, Երևան, Նալբանդյան 7, բն.2
հեռ.՝ 540199, ֆաքս՝ 580299
Էլ.փոստ՝ ayla@ayla.am; la@la.am;
lawfoundation@lawfoundation.am

Ստորագրված է տպագրության 21.04.2006: Չափսը՝ 60 x 84 ¹/₃₂:
Թուղթը՝ օֆսեթ - 1: Տառատեսակը՝ «Arial Armenian»:
Տպագրությունը՝ օֆսեթ: Ծավալը՝ 2,5 տպ. մամուլ:

«Գևորգ - Հրայր» ՍՊԸ

հրատարակչությունում

Երևան, Գրիգոր Լուսավորչի 6:
Հեռ.՝ 52-79-74, 52-79-47:
Էլ. փոստ lusakn@rambler.ru